

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Diplomová práce

Finančně-právní aspekty financování penzijních fondů

Alena Tomanová

Plzeň

2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
TOMANOVÁ Alena	Brandlova 1557/3, Praha	R08M0341P

TÉMA ČESKY:

Finančně-právní aspekty financování penzijních fondů

NÁZEV ANGLICKY:

Financial and Legal Aspects of the Pension Funds financing

VEDOUCÍ PRÁCE:

JUDr. Petra Jánošíková, Ph.D. – KFP

ZADÁVAJÍCÍ KATEDRA :

Katedra finančního práva a národního hospodářství

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Úvod

- 1) Penzijní fondy v ČR
- 2) Financování penzijních fondů
- 3) Veřejnoprávní regulace penzijních fondů a státní dozor
- 4) Penzijní fondy v ČR de lege lata a de lege

ferenda

Závěr

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Literatura:

- Bakeš, M. a kol.: Finanční právo. 2. Vydání. Praha, C. H. Beck 1999 Jánošíková, Mrkývka, Tomazič a kol.: Finanční a daňové právo, Aleš Čeněk 2009 Dědič, J: Investiční společnosti a investiční fondy, Praha, Prospektrum 1992 Šulc, J: Penzijní připojištění. 2. Vydání, Praha, Grada publishing 1994 Jílek, J: Akciové trhy a investování, Grada publishing 2009
Zákony:
Zákon č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Finančně-právní aspekty financování penzijních fondů zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2013

.....

Poděkování

Mnohokrát bych tímto chtěla poděkovat svým rodičům za podporu při mém vysokoškolském studiu, JUDr. Miloslavu Tomanovi za cenné právní rady z oblasti finančního práva a JUDr. Petře Janošikové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za její pomoc, vstřícnost, ochotu a vedení při zpracovávání této práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Penzijní fondy, penzijní společnosti a transformované fondy v ČR.....	3
1. 1. Historie penzijních fondů a penzijních společností	3
1. 2. Charakteristika penzijních fondů	4
1. 2. 1. Penzijní plány	4
1. 2. 1. 1. Penzijní plán definovaný dávkově.....	5
1. 2. 1. 2. Penzijní plán definovaný příspěvkově.....	5
1. 3. Charakteristika penzijních společností a transformovaných fondů	5
1. 4. Vývoj penzijních fondů.....	6
1. 5. Penzijní fond versus investiční a podílový fond	7
1. 6. Penzijní připojištění	8
1. 6. 1. Princip ekonomiky penzijních fondů v ČR	8
1. 6. 2. Dvě etapy vývoje penzijního připojištění.....	9
1. 6. 3. Vznik a zánik penzijního připojištění	10
1. 6. 4. Přerušení penzijního připojištění	10
1. 6. 5. Dávky penzijního připojištění	10
1. 6. 5. 1. Penze.....	11
1. 6. 5. 1. 1. Výsluhová penze.....	11
1. 6. 5. 1. 2. Invalidní penze	11
1. 6. 5. 1. 3. Starobní penze	11
1. 6. 5. 1. 4. Pozůstalostní penze.....	11
1. 6. 5. 2. Jednorázové vyrovnání	11
1. 6. 5. 3. Odbytné	12
1. 6. 6. Důchodový systém vs. penzijní připojištění	12
1. 7. Penzijní reforma	13
1. 7. 1. Penzijní reforma účinná od 1. 1. 2013	13
1. 7. 2. Penzijní systém po 1. lednu 2013 a jeho tři pilíře	13
1. 7. 2. 1. I. pilíř důchodového systému.....	14
1. 7. 2. 2. II. Pilíř důchodového systému	14
1. 7. 2. 3. III. pilíř důchodového systému	15
1. 8. Druhy penzijních fondů.....	16
1. 8. 1. Penzijní fond České pojišťovny a.s.	16
1. 8. 2. Penzijní fond Komerční banky a.s.	17
1. 8. 3. Penzijní fond ČSOB	17
1. 8. 4. Penzijní fond AXA	17
1. 8. 5. Penzijní fond ING.....	17
1. 8. 6. Penzijní fond Allianz.....	17
1. 8. 7. Penzijní fond Aegon	18
1. 8. 8. Penzijní fond České spořitelny	18
1. 8. 9. Penzijní fond Generali	18
1. 9. Asociace penzijních fondů České republiky	18
1. 9. 1. Činnost asociace penzijních fondů	19
1. 9. 2. Etický kodex Asociace penzijních fondů České republiky	19

2. Financování penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů	20
2. 1. Příspěvky u penzijního připojištění	20
2. 1. 1. Příspěvky účastníka	20
2. 1. 1. 1. Výše příspěvku	21
2. 1. 1. 2. Plátcí příspěvku	21
2. 1. 2. Státní příspěvek	22
2. 1. 2. 1. Výše státního příspěvku	22
2. 1. 2. 2. Žádost o státní příspěvek	24
2. 1. 2. 3. Pojištěná doba	25
2. 2. Daňové úspory	26
2. 2. 1. Daňové úspory zaměstnanců a obecně fyzických osob	26
2. 2. 2. Daňové zvýhodnění příspěvků zaměstnavatele	28
2. 2. 3. Daňové úlevy po 1. 1. 2013	28
2. 3. Hospodaření penzijních fondů a penzijních společností	29
2. 3. 1. Investiční činnost penzijních fondů, penzijních společností a transformovaného fondu	29
2. 3. 1. 1. Cenné papíry penzijního fondu	31
2. 3. 1. 2. Movité a nemovité věci penzijního fondu	31
2. 3. 2. Zisk a ztráty penzijních fondů	32
2. 3. 3. Garance vkladů	33
3. Veřejnoprávní regulace penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů a státní dozor	34
3. 1. Pojmy regulace a dohled	34
3. 1. 1. Česká národní banka	35
3. 1. 2. Ministerstvo financí	35
3. 1. 3. Depozitář	35
3. 2. Veřejnoprávní regulace	36
3. 2. 1. Veřejnoprávní regulace penzijních fondů	37
3. 3. Informační povinnost penzijních fondů	37
3. 4. Dohled nad penzijními fondy	38
3. 5. Sankce ČNB	39
3. 6. Správní delikty u penzijních fondů a penzijních společností	40
3. 6. 1. Přestupky členů orgánů, zaměstnanců a fyzických osob	40
3. 6. 2. Správní delikty právnických osob	41
3. 6. 2. 1. Správní delikty penzijních fondů	41
3. 6. 2. 2. Správní delikty penzijní společnosti	42
3. 6. 2. 3. Správní delikty depozitáře	42
3. 6. 2. 4. Správní delikty právnické osoby jako zprostředkovatele a zaměstnavatele	43
3. 6. 3. Projednání přestupků a správních deliktů	43
3. 7. Státní dozor	43
3. 7. 1. Informace poskytované ministerstvu v rámci státního dozoru	45
3. 7. 2. Evidence ministerstva financí k 30. 6. 2012	46
3. 8. Dohled nad penzijními společnostmi	47
4. Penzijní fondy, penzijní společnosti a transformované fondy v ČR „ <i>de lege lata a de lege ferenda</i> “	48
4. 1. Schvalovací proces legislativy	48

4. 1. 1. Předdůchody	48
4. 2. Důvody důchodové reformy	50
4. 3. Penzijní společnosti.....	50
4. 3. 1. Transformovaný fond	51
4. 3. 2. Účastnický fond.....	51
4. 3. 3. Důchodový fond	52
4. 3. 3. 1. Důchodový fond státních dluhopisů	52
4. 3. 3. 2. Konzervativní důchodový fond	52
4. 3. 3. 3. Vyvážený důchodový fond.....	52
4. 3. 3. 4. Dynamický důchodový fond	53
4. 4. II. pilíř	53
4. 5. Strategie spoření.....	54
4. 5. 1. Pravidla investování ve II. pilíři	55
4. 5. 2. Strategie životního cyklu	55
4. 5. 3. Strategie „Autopilot“	56
4. 5. 4. Pro koho je druhý pilíř výhodný?	56
4. 6. Investiční limity penzijní společnosti.....	57
4. 7. III. Pilíř od 1. 1. 2013	58
4. 8. Vyplácení peněz	60
4. 9. Úmrtí ve spořicí době.....	60
Závěr	62
Cizojazyčné resumé	64
Literatura:	65

Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolila Finančně-právní aspekty financování penzijních fondů. Důvodů pro výběr tohoto téma byla celá řada. Je to téma nejen velmi zajímavé, ale také v současné době velmi aktuální a často probírané. O penzijních fondech jsme měli, zvláště v posledních měsících, možnost slyšet téměř ze všech médií, nicméně i přes tento fakt je znalost této problematiky u veřejnosti velmi nízká.

Cílem mé práce je konzistentně a výstižně vysvětlit a prezentovat veškeré informace ohledně penzijních fondů, transformovaných fondů a penzijních společností. Budu prezentovat informace o financování. Budu srovnávat jednotlivé instituty z pohledu penzijních fondů a po novém roce začínajících penzijních společností a transformovaných fondů. V mé práci budu vycházet k právnímu stavu 1. 2. 2013.

Vzhledem k nové právní úpravě zavedené od 1. 1. 2013, jsem rozšířila názvy kapitol o pojmy penzijních společností a transformovaných fondů. Důvodem tohoto rozšíření bylo to, aby práce byla přehledná a aby nepopisovala pouze stav do 31. 12. 2012.

V mé práci se zaměřím na rudimentální pojmy, které se penzijních fondů, transformovaných fondů a penzijních společností týkají, dále se zaměřím na finančně - právní úhel pohledu na tuto problematiku. Budu se věnovat charakteristice, vývoji a historii.

V jedné z kapitol se zaměřím na produkt penzijních fondů, a to na penzijní připojištění. Budu porovnávat penzijní připojištění s důchodovým systémem v souvislosti s ekonomikou a dávkami penzijního připojištění. Budu se věnovat jednotlivým penzijním fondům, které v České republice existují, jejich asociaci, etickému kodexu a jednotlivým pravidlům, které k nim neodlučitelně patří.

V následující kapitole nahlédnu detailněji na financování penzijních fondů, transformovaných fondů a penzijních společností, budu se věnovat jednotlivým příspěvkům, tedy konkrétně tomu, jak jsou vypláceny, kdo je platí a které výhody k nim patří.

Dále se budu snažit vysvětlit daňové úspory a daňové zvýhodnění. Dalším krokem bude nastínění investiční činnosti, zisků, ztrát i garance vkladů. V této

kapitole se v souvislosti s financováním budu věnovat i jednotlivým pojmům a institucím, které k financování neodmyslitelně patří.

Moje pozornost bude patřit také státnímu dohledu, dozoru a veřejnoprávní regulaci. Budu se snažit nastínit rozdíly mezi jednotlivými pojmy a věnovat se institucím, které státní dozor a veřejnoprávní regulaci provádějí. V souvislostech popíši jednotlivé správní delikty a přestupky, které se penzijních fondů v této oblasti týkají, jaké sankce za ně mohou být uloženy a také kdo je může uložit. Zmíním se též o informační povinnosti a informacích poskytovaných v rámci dozoru.

V poslední kapitole rozeberu velmi aktuální téma důchodové reformy, u něhož se budu snažit popsat změny, které je schopná tato reforma přinést a popsat co nejdůležitěji onen „otazník“, který nad touto reformou visí.

Důchodovou reformu hodlám též srovnávat ve dvou časových úsecích, tedy její úpravu před rokem 2012 a úpravu po 1. 1. 2013. Budu se snažit nastínit to, co lze od reformy očekávat a zodpovědět otázky týkající se jejího praktického fungování. To, zda tato reforma bude do budoucna pozitivní či negativní je ústředním tématem minimálně dvou táborů expertů, ovšem určité konkrétní důsledky mohu popsat již nyní. Rozeberu hlavní změny, které lze očekávat, ústřední důvody penzijní reformy a také popíši legislativní proces. Opět zde formuluji a definuji jednotlivé pojmy, které budou nově zavedeny. Zvláštní pozornost budu věnovat tzv. „předdůchodům“.

Zaměřím se dále na nové penzijní společnosti a nově vzniklé transformované, účastnické a důchodové fondy, a také na jednotlivé důchodové fondy, jejich druhy a výhody pro jednotlivce, pro koho jsou jaké vhodné, kdo do nich může vstoupit.

Dále se budu věnovat samozřejmě velmi diskutovanému druhému důchodovému pilíři, konkrétně otázkám pro koho je vhodný, a jaká případná úskalí se s ním mohou pojít. Zmíním se také o strategii spoření, jednotlivých výhodách a nevýhodách, a též se budu věnovat třetímu důchodovému pilíři, tedy pilíři doplňkového penzijního spoření, jinými slovy nově vzniklému penzijnímu připojištění.

Pro celkovou komplexnost a co největší vypovídající hodnotu budu tuto problematiku prezentovat na grafech a tabulkách, které veškeré informace podrobně vysvětlí, nastíní praxi a ilustrují konkrétní čísla. Na nich vysvětlím potřebné změny či příklady, a též se pokusím v tabulkách porovnávat jednotlivé produkty spojené s různými možnostmi.

1. Penzijní fondy, penzijní společnosti a transformované fondy v ČR

V této kapitole se chci zaměřit na určité pojmy, které se týkají penzijních fondů, transformovaných fondů, penzijních společností a obecně je vysvětlit. Cílem této kapitoly je obecně charakterizovat penzijní fondy a penzijní společnosti, přiblížit jejich historii a vývoj. Dále se budu věnovat produktu penzijních fondů a to penzijnímu připojištění z různých pohledů, zmíním se o ekonomice a dávkách a budu se snažit o srovnání s důchodovým systémem. Dále se budu věnovat důchodové reformě, třem pilířům a také asociaci penzijních fondů v České republice a její činnosti.

1. 1. Historie penzijních fondů a penzijních společností

S prvním penzijním pojištěním se setkáváme již v roce 1918. Zákon, který toto penzijní pojištění v roce 1918 upravoval, byl zákon o penzijním pojišťování zřízenců ve službách soukromých a některých zřízenců ve službách veřejných. O správu penzijního pojištění se v té době staral Všeobecný penzijní ústav v Praze, který byl zřízen v roce 1918.¹

První penzijní fondy dnešního typu, se v České republice objevily až v roce 1994. Ve stejném roce byl vydán i zákon č. 42/1994 Sb. jako zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Penzijní fondy vznikly z důvodu doplnění základního důchodového pojištění a jsou jedny z nejmladších institucí na českém finančním trhu. Před rokem 1994 bylo v České republice jen základní důchodové pojištění, které se vytvářelo už za první Československé republiky. Ve 20. letech dvacátého století se museli účastnit důchodového pojištění všechny osoby v zaměstnaneckém poměru a od roku 1948 se tato povinnost rozšířila i na osoby samostatně výdělečně činné.²

Penzijní společnosti zatím historii nemají, jedná se o úplně nové instituce, které existují od 1. 1. 2013 a jejich vznik je podmíněn transformací penzijního fondu na penzijní společnost.

¹ IUS WIKI. [online]. [cit. 2013-03-1]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/historie/pfuk/cech/zkouska/skupina-b/otazka-15>

² *K ohodnocování finanční stability pojišťoven a penzijních fondů v České republice*: Sborník textů. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0645-9, 11 s.

1. 2. Charakteristika penzijních fondů

Jedná se o finanční instituce, které sídlí na území České republiky. Většinou bývají zřizovány soukromým subjektem, například bankou anebo státem. Hlavním cílem penzijních fondů je provádění penzijního připojištění jako doplňkového důchodového a dobrovolného systému. Jak jsem již zmínila, penzijní fondy byly vytvořeny proto, aby doplňovaly základní důchodové pojištění a tím zvyšovaly zdroj příjmů a životní úroveň občanů ve stáří. Důchodové pojištění je na rozdíl od penzijního připojištění povinné. Penzijní připojištění mohou vykonávat pouze penzijní fondy. Od roku 2013 je nahrazují díky chystané penzijní reformě penzijní společnosti a fondy se tak přetransformují. Penzijní fondy jsou v současnosti vázány na povolení České národní banky, před rokem 2006 bylo nutné povolení od Ministerstva financí. Jsou charakteristické jako soukromé finanční instituce, které podléhají státnímu dozoru a regulaci. Jedná se o fondy, které mohou hospodařit s penězi svých klientů a investovat je. V praxi to vypadá tak, že klient vkládá na účet fondu nějaký obnos a fond tento obnos investuje. Výnosy z investic bývají asi z 85% rozděleny mezi klienty. Činnost investování a vyplácení rozhoduje valná hromada. Díky silnému státnímu dozoru se klienti nemusí bát o své vklady, protože v případě, že by byl fond za rok ztrátový, pokryly by se ztráty z rezerv. Díky dozoru, však tato situace bývá výjimečná. Svou činnost realizují pomocí penzijních plánů.³

1. 2. 1. Penzijní plány

Každý penzijní fond vytváří penzijní plán k realizaci penzijního připojištění. Tyto plány jsou regulovány přímo zákonem, který stanoví podstatné náležitosti a dále podléhá schválení České národní banky. Na základě smlouvy se fond zavazuje k určitým povinnostem. Mezi tyto povinnosti patří poskytovat dávky penzijního připojištění v určité výši, za určitých podmínek a určitým způsobem. Smlouva musí nezbytně obsahovat právě i penzijní plán. Jedná se o listinu, která obsahuje všechny důležité informace, které se týkají druhů penzí, možností dávek penzijního

³PŘIB, Jan. Kdy do důchodu a za kolik. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 128 s. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-3616-7, 111 s.

připojištění, výpočtů a nároků dávek a možnosti vypovězení smlouvy, výše příspěvků účastníků a podílení na výnosech hospodaření fondu.⁴

1. 2. 1. 1. Penzijní plán definovaný dávkově

Zde se jedná o domluvu mezi účastníkem penzijního připojištění a penzijním fondem. V domluvě si strany dohodnou hodnotu výsledné velikosti dávky. V praxi to znamená to, že se dohodnou například na tom, že v případě, kdy dosáhne účastník věku 60 let, penzijní fond mu jednorázově poskytne například 500 tisíc Kč. Takto definovaný plán se používá pouze v případě invalidní penze.⁵

1. 2. 1. 2. Penzijní plán definovaný příspěvkově

Jedná se opět o domluvu mezi účastníkem a penzijním fondem, v tomto případě si strany dohodnou, že bude účastníkovi doživotně vyplácena každý měsíc určitá částka. Penzijní plán definovaný příspěvkově používají všechny penzijní fondy v České republice.⁶

1. 3. Charakteristika penzijních společností a transformovaných fondů

Penzijní společnosti nahrazují penzijní fondy fungující do 31. 12. 2012. Aby se tak mohlo stát, musí penzijní fondy získat nejpozději do 1. 1. 2013 povolení k činnosti penzijní společnosti, jinak budou k tomuto datu zrušeny. Tento požadavek uvádí přímo § 171 zákona 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření.⁷

Penzijní společnost je akciová společnost, která musí mít sídlo na území České republiky. Podle § 29 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, může penzijní společnost vykonávat činnost jen tehdy, bylo-li jí Českou národní bankou uděleno povolení k činnosti. V rámci předmětu podnikání může penzijní

⁴ Ipenze.cz [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.Ipenze.cz/pojem-penzijni-plan>

⁵ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1 95s.

⁶ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1 95s.

⁷ zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření § 171. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

společnost na základě povolení k činnosti penzijní společnosti shromažďovat příspěvky účastníka, příspěvky zaměstnavatele a příspěvky od státu za účelem jejich umístování do účastnických fondů. Dále může obhospodařovat majetek v účastnických fondech a vyplácet dávky doplňkového penzijního spoření. Na základě povolení k vytvoření důchodových fondů podle zákona o důchodovém spoření, může navíc penzijní společnost shromažďovat a obhospodařovat prostředky účastníků v důchodových fondech a vyplácet dávky podle zákona o důchodovém spoření.⁸

K transformaci penzijního fondu dochází ve stejný den, který se shoduje se dnem, v kterém penzijní fond získá povolení k činnosti penzijní společnosti. Ke dni právních účinků tohoto povolení vyčlení penzijní společnost aktiva a pasiva do transformovaného fondu.⁹

1. 4. Vývoj penzijních fondů

V roce 1994 vznikl systém dobrovolného pojištění a s ním řada penzijních fondů. V roce 1996 byl nejvyšší počet fondů a to celkem 44. V roce 2003 například už jen 12. Z tohoto vyplývá, že během let docházelo ke slučování mezi jednotlivými fondy, a k zániku těch slabších. Mezi fondy to fungovalo tak, že když se nějaký z nich dostal do problému, tak jiný konkurenční penzijní fond či investor, který doposud stál mimo penzijní připojištění, byl ochoten krachující fond převzít a tak ho zachránit.¹⁰ V roce 2010 bylo 10 penzijních fondů.¹¹ Počet penzijních fondů od dob začátku poměrně klesl, naopak počet účastníků penzijního připojištění stále roste. Od vzniku penzijních fondů v roce 1994 se za první tři měsíce objevilo hned 183 tisíc účastníků. V roce 1995 byl počet účastníků 1290 tisíc, v roce 1998 1740 tisíc, v roce 2000 2379 tisíc, v roce 2007 3962 tisíc a v roce 2010 4595 tisíc.¹² V průběhu let se také zvyšovala měsíční výše příspěvku na účastníka. V roce 1995 byla průměrná výše příspěvku účastníka 262,- Kč, státní příspěvek činil 93,- Kč, v roce 2005 činila

⁸ zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření § 29. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

⁹ zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření § 172. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

¹⁰ *K ohodnocování finanční stability pojišťoven a penzijních fondů v České republice*: Sborník textů. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0645-9, 49 s.

¹¹ Investia.cz. [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.investia.cz/adresar/penzijni-fondy>

¹² Investia.cz. [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.investia.cz/pocet-ucastniku-penzijniho-pripojisti>

průměrná výše příspěvku účastníka 408,- Kč a stání příspěvek 99,- Kč, v roce 2010 440,- Kč a 105,- Kč.¹³

„Vývoj počtu účastníků v systému penzijních fondů je na jedné straně odrazem snahy lidí vylepšit si svoji životní situaci v penzi, na druhé straně se v nárůstu počtu účastníků odráží i nezanedbatelná podpora státu, která pomáhá penzijním fondům zařadit se na jednu z nejlepších pozic z hlediska výnosnosti mezi různými typy investic. Přestože podpora státu byla již několikrát diskutována a v nedávné době byla i určitým způsobem zeslabena schválením daňové podpory životního pojištění, není viditelný pokles zájmu o tento typ spoření a úbytek klientů penzijních fondů.“¹⁴

1. 5. Penzijní fond versus investiční a podílový fond

U investičního fondu se účastníci tohoto fondu nazývají akcionáři a vlastní akcie. Své akcie mohou kdykoliv prodat a tím se dostat ke svým penězům. Akcionář se účastní valné hromady, kde může nahlížet na chod investičního fondu a prostřednictvím hlasování rozhodovat o řízení společnosti. U otevřeného podílového fondu se účastníci nazývají podílníci a vlastní podílové listy. Investiční společnost, která vykonává u podílového fondu funkci správce, musí informovat o výši majetku, který ukazuje hodnotu jednoho podílového listu. V případě, že podílník chce prodat svůj podílový list, je investiční společnost jako správce povinna tento podílový list odkoupit. Investiční a podílový fond, se liší od penzijních fondů především tím, že nevznikly na základě pravidelného spoření. Pravidelné spoření u penzijních fondů spočívá především v tom, že si účastníci spoří pravidelně peníze a na základě smlouvy o penzijním spoření si stanovují způsoby a lhůtu, jak své zhodnocené peníze dostanou po určité době zpět. Naproti tomu u investičních a podílových fondů, kde účastníci vkládají přebytečné peníze a věří ve vysoký výnos, mohou účastníci kdykoliv své akcie nebo podílové listy prodat a tím dostat okamžitě zpět své vložené peníze zvýšené či snížené o výnosy a ztráty.¹⁵

¹³ Investia.cz. [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.investia.cz/mesicni-vyse-prispevku-na-ucastnika>

¹⁴ *K ohodnocování finanční stability pojišťoven a penzijních fondů v České republice*: Sborník textů. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0645-9, 50-51 s.

¹⁵ ŠULC, Jaroslav. Penzijní připojištění. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1, 32-33s.

1. 6. Penzijní připojištění

Jedná se o doplňkový systém důchodového pojištění, který je v zásadě dobrovolný. Občanům tak dává možnost zvýšit ve stáří svoji životní úroveň díky dalšímu zdroji příjmů. Penzijní připojištění upravuje v České republice zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.

„Penzijním připojištěním se státním příspěvkem se rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a od státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění. Penzijní připojištění mohou provádět pouze zvláštní instituce, tj. penzijní fondy.“¹⁶

Po 1. 1. 2013 nastane změna v provozování penzijního připojištění penzijními fondy. Místo penzijních fondů, budou provozovat penzijní připojištění penzijní společnosti a to prostřednictvím transformovaných fondů.

1. 6. 1. Princip ekonomiky penzijních fondů v ČR

Penzijní připojištění jako takové lze rozdělit do dvou fází. Fáze spoření a fáze výplaty důchodu. V první fázi klient pravidelně spoří a ukládá finanční prostředky na svůj účet. V té druhé fázi se mu naopak z naspořených prostředků stanovuje výše důchodu. Zde je důležitá informace, která říká, že podle zákona nesmí klientské fondy v daném roce poklesnout, z čehož vyplývá, že se ze zákona garantuje zhodnocení ve výši 0%. Naopak v případě zisku se tento zisk po odečtení určité části, rozděluje mezi klienty, a to tak, že min. 5% se ukládá do rezervního fondu, max. 10% se rozděluje na základně rozhodnutí valné hromady a zbytek se rozdělí klientům.¹⁷

Od 1. 1. 2013 se vznikem transformovaných fondů dojde k oddělení majetku klientů a penzijních fondů. Penzijní společnost do transformovaného fondu vyčlení

¹⁶ PŘIB, Jan. Kdy do důchodu a za kolik. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 128 s. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-3616-7, 111 s.

¹⁷ *K ohodnocování finanční stability pojišťoven a penzijních fondů v České republice*: Sborník textů. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0645-9, 24-25 s.

závazky a majetek, který upřesňuje § 182 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

1. 6. 2. Dvě etapy vývoje penzijního připojištění

Tyto dvě etapy lze rozdělit podle zákonů vydaných v určité době. První etapa spadá do období mezi rokem 1994-1999, kdy bylo zavedeno penzijní připojištění až do změn provedených zákonem č. 170/1999 Sb. v roce 1999. Zákon z roku 1999 přinesl novou úpravu ohledně postavení a investiční činnosti fondů, jeho cílem bylo posílit bezpečnost a stabilitu penzijních fondů, zvýšit státní příspěvky a daňová zvýhodnění.

„Zákon č. 170/1999 Sb. Přinesl na straně jedné určité zvýhodnění penzijního připojištění (zejména vyšší státní příspěvek), na straně druhé však přinesl i určité zpřísnění podmínek nároků z penzijního připojištění (např. zvýšení věku pro vznik nároku na starobní penzi a stanovení minimální pojištěné doby). Vzhledem k tomu, že penzijní připojištění je založeno na smluvním základě a smlouvy o penzijním připojištění byly uzavírány za určitého právního stavu, stanovil zákon č. 170/1999 Sb., že změny vyplývající z této novely se vztahují pouze na smlouvy o penzijním připojištění mezi účastníkem penzijního připojištění a penzijním fondem uzavřené po schválení změn penzijního plánu Českou národní bankou.“¹⁸

Je zde určitá možnost na základě dohody účastníka a penzijního fondu, že i na smlouvy, které byly uzavřeny před účinností tohoto zákona, se změny zavedené tímto zákonem budou vztahovat a to v případě změny smlouvy, která bude odpovídat požadavkům obsaženým v novele. V souvislosti se změnou zákona a nově vzniklými smlouvami, nebo pozměněnými na základě dohody, můžeme rozdělovat smlouvy o penzijním připojištění na staré, které vznikly před účinností tohoto zákona a nové, které vznikly po, či byly pozměněny. Tyto změny starých smluv musely být přizpůsobeny do devíti měsíců od účinnosti zákona. Na základě tohoto rozdělení jsou rozděleny i nároky účastníků.

¹⁸ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 128 s. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-3616-7, 113 s.

1. 6. 3. Vznik a zánik penzijního připojištění

Vzhledem k dobrovolnosti penzijního připojištění vzniká penzijní připojištění na základě smlouvy mezi účastníkem a penzijním fondem. Penzijní připojištění vzniká dnem uvedeným ve smlouvě, což je zpravidla prvním dnem následujícího měsíce, ve kterém byla smlouva uzavřena. Účastníkem může být fyzická osoba starší 18 let, která má trvalý pobyt na území České republiky. Na účastenství nemá vliv ani důchodové pojištění ani trvání zaměstnání. Účast na penzijním připojištění se dá kdykoliv bez udání důvodů vypovědět písemně, nebo může zaniknout na základě dohody, která musí být také písemná. Další možnosti ukončení penzijního připojištění jsou obvyklé jako u zániku jiných závazků, a to splněním účelu, pro který bylo zřízeno (vyplacení poslední penze nebo jednorázové vyrovnání), smrtí. V případě smrti, se pozůstalí nestávají účastníky penzijního spoření, ale všechny úspory zemřelého, pokud zemřel v době spoření, se dědí.

1. 6. 4. Přerušování penzijního připojištění

Když se člověk dostane do situace, kdy se mu nehodí, nebo nemá možnost platit penzijní připojištění, lze ho na určitou dobu přerušit. Účastník však musí mít uzavřenou platnou smlouvu s nějakým penzijním fondem. Doba přerušování se logicky nezapočítává do doby pojištění. Aby mohl účastník přerušit penzijní připojištění, musí splnit určité zákonem stanovené podmínky. Této problematice se nadále budu věnovat v jiné kapitole. Po dobu přerušování jsou vklady účastníka nadále úročeny a má právo na podíl na výnosech.¹⁹

1. 6. 5. Dávky penzijního připojištění

Na základě penzijního připojištění jsou poskytovány tři dávky. Penze, jednorázové vyrovnání a odbytné. Tyto dávky se poskytují na penzi starobní, invalidní, výsluhovou a pozůstalostní. V penzijním plánu je důležité sjednat podmínky na nárok starobní penze a na jednorázové vyrovnání. Dávka penzijního připojištění se řadí mezi kapitálové příjmy a je předmětem daně z příjmu.

¹⁹ Ipenze.cz [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.ipenze.cz/preruseni-penzijnihopripojisteni>

1. 6. 5. 1. Penze

Z penzijního připojištění existuje několik druhů penzí. Výsluhová, invalidní, starobní a pozůstalostní.

1. 6. 5. 1. 1. Výsluhová penze

Výsluhová penze se poskytuje v případě, že účastník využije možnosti vybrat si po 15 letech spoření až polovinu naspořené částky, ovšem pouze za předpokladu, že ještě nevznikl nárok na starobní nebo invalidní penzi.

1. 6. 5. 1. 2. Invalidní penze

Invalidní penze se poskytuje v případě, že je účastníkovi přiznán plný invalidní důchod a od roku 2010 invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně. Doba pojištění musí činit alespoň tři roky a účastník nepobírá starobní penzi.

1. 6. 5. 1. 3. Starobní penze

Podmínkou pro přiznání starobní penze je dosažení určitého věku, který je stanoven penzijním plánem, nebo u nových smluv přiznání starobního důchodu. U nových smluv nemůže být věk nižší než 60 let a u starých smluv 50 let. Dále je podmínkou ještě určitá doba placení, která se pohybuje v rozmezí nejméně 60 kalendářních měsíců a nejvíce 120 kalendářních měsíců.

1. 6. 5. 1. 4. Pozůstalostní penze

Nárok vzniká úmrtím účastníka penzijního připojištění, který platil alespoň tři roky a do doby úmrtí nepodá žádost o výplatu předchozích tří penzí.

1. 6. 5. 2. Jednorázové vyrovnání

Jednorázové vyrovnání se poskytuje místo penze a jedná se o výplatu všech prostředků, které se nacházejí na účtu účastníka penzijního připojištění

1. 6. 5. 3. Odbytné

Odbytné se poskytuje účastníkovi, který platil alespoň 1 rok a jehož penzijní připojištění zaniklo. Vyplácí se souhrn příspěvků, které účastník zaplatil, zvýšený o výnos hospodaření penzijního fondu. Státní příspěvek výši odbytného neovlivňuje.

20

1. 6. 6. Důchodový systém vs. penzijní připojištění

Důchodové pojištění je v České republice povinné při splnění určitých zákonem stanovených podmínek a účastník se nemůže rozhodnout sám, zda chce platit, či ne. Lépe řečeno, i kdyby měl účastník dostatek svých zdrojů na důchod a nechtěl by být účastníkem důchodového pojištění, má smůlu. Tento aspekt je hlavním rozdílem od penzijního připojištění. Povinným účastníkem je každá ekonomicky aktivní osoba. V případě, že osoba není ekonomicky aktivní, a proto není povinna platit důchodové pojištění, může se dobrovolně k placení přihlásit. Dalším charakteristickým rysem je povinnost dávek v případě, že účastník splní stanovené podmínky. Účastníkovi vzniká na dávky právní nárok, který je vymahatelný u soudu. Na rozdíl od penzijního připojištění, jsou dávky důchodového pojištění výdaje státního rozpočtu a jsou tedy garantované státem a provádějí je státní orgány. Dávky důchodového pojištění se odvíjejí od výše příjmu, ovšem ne tak úplně, od určité výše příjmu se dávky redukují, z čehož vyplývá, že se příjem nezohledňuje zcela. Do doby pojištění se započítávají i náhradní doby pojištění, jako například doba nezaměstnanosti, doba nemocenských dávek, péče o dítě, péče o bezmocnou osobu, pobírání plného invalidního důchodu, nebo invalidního důchodu 3. stupně a další. Z důchodového pojištění se poskytuje několik druhů důchodů a to důchody přímé, mezi které patří důchod invalidní a starobní a dále důchody odvozené, mezi které patří důchody vdovské, vdovecké a sirotčí. Ze slova odvozené můžeme odvodit, že se jedná o důchod pozůstalých.²¹

²⁰ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 128 s. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-3616-7. 114-115 s.

²¹ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 128 s. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-3616-7. 11-17 s.

1. 7. Penzijní reforma

Důvodem penzijní reformy je to, že se lidé dožívají čím dál vyššího věku, z čehož vyplývá, že doba vyplácení důchodů se prodlužuje a počet seniorů se zvyšuje. To, že se lidé dožívají vyššího věku, je věc pozitivní, ovšem na druhou stranu klesá porodnost a tím pádem se snižuje počet lidí, kteří na důchody přispívají. Dříve na jednoho důchodce přispívali čtyři aktivní jedinci, dnes přispívají jen dva a za třicet let se počet aktivně pracujících a důchodců vyrovná. V současné době přispívá stát na důchodový systém až 50 miliard Kč ročně. Penzijní reforma je nutná proto, že dnes je průměrný důchod asi 10.500,- Kč a bez reformy, by v budoucnu klesl na 7.000,- Kč, což by pro mnoho lidí znamenalo chudobu a nespokojenost. V souvislosti s delším věkem se posunuje i doba odchodu o důchodu.

1. 7. 1. Penzijní reforma účinná od 1. 1. 2013

Od 1. ledna 2013 začíná fungovat zcela nový systém penzijního spoření, jedná se o systém tří pilířový. V této kapitole zkusím datumově popsat hlavní změny a to, co se bude dít po zavedení reformy. Dne 28. prosince 2011 byla reforma vyhlášena ve sbírce zákonů. V prosinci roku 2011 byl zveřejněn zákon o doplňkovém spoření a zákon o důchodovém spoření. Od 1. ledna do 28. února 2012 byla poslední šance převodů mezi jednotlivými penzijními fondy a pro platnost převodu bylo rozhodující datum doručení výpovědi. Ode dne 1. 3. 2012 již nebylo možno převody provádět. 30. listopadu 2012 skončil prodej penzijního připojištění za podmínek podle zákona č. 42/1992 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a tento den tedy 30. listopadu. 2012 byla poslední možnost uzavřít penzijní připojištění s garancí vkladů. 1. ledna 2013 dochází k transformování penzijních fondů a k vyčlenění závazků a majetku z penzijního připojištění do transformovaných fondů. Je zahájena činnost penzijních společností a s ní i nové penzijní spoření a dochází k navyšování státních příspěvků.

1. 7. 2. Penzijní systém po 1. lednu 2013 a jeho tři pilíře

Důchodový systém neboli I. pilíř bude nadále financován státem ze sociálního pojištění. 28% sazba z vyměřovacího základu mzdy bude u těch, kdo nevstoupí do II. pilíře, 25% sazba z vyměřovacího základu mzdy bude naopak u těch, kteří vstoupí do

II. pilíře a zbývající 3% poputují do II. pilíře. Od 1. ledna nebude garance vkladů a státní příspěvek bude přiznáván pouze klientům, kteří budou mít měsíční vklad alespoň 300,- Kč. Dále nebude možnost výsluhové penze neboli možnost vybrat si po 15 letech polovinu naspořené částky.

1. 7. 2. 1. I. pilíř důchodového systému

Jedná se o důchody vyplacené státem, je to základní a nejdůležitější zdroj důchodu. I. pilíř vede Česká správa sociálního zabezpečení a jako v jediném ze všech pilířů je povinná účast. Povinná je u aktivně žijících občanů. Po dosažení určitého důchodového věku se vyplácí důchod a úmrtím vyplacení důchodu končí, je tedy doživotní. Před dosažením důchodového věku, není výplata možná, a když zemře klient před důchodem, nic se nedědí a naspořené peníze zůstávají státu. Tento systém je také nazýván systémem PAYG, neboli v angličtině pay as you go, což znamená, že to co je vybráno, je okamžitě vyplaceno důchodcům. Je to průběžný státní systém a zůstane i do budoucna hlavním zdrojem výplaty důchodů.

1. 7. 2. 2. II. Pilíř důchodového systému

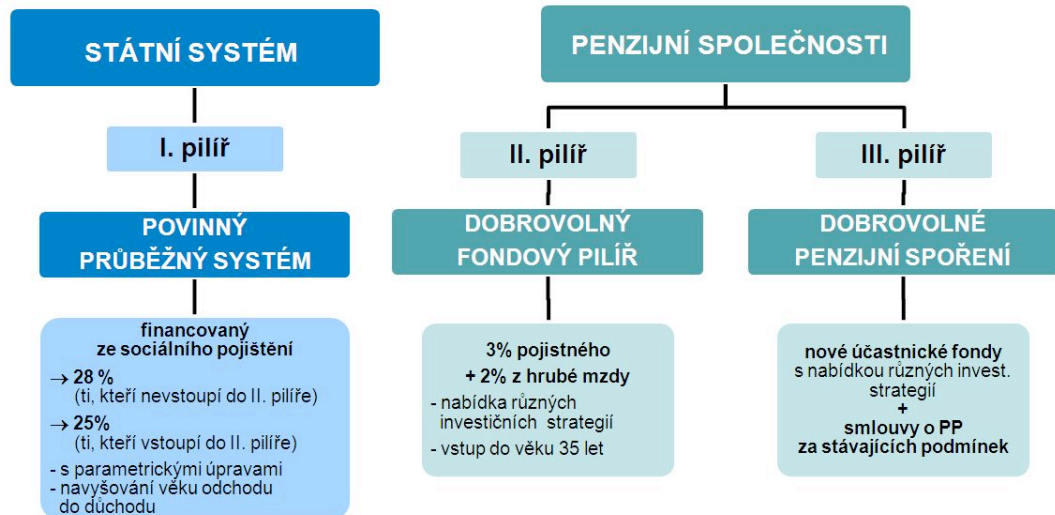
Tento pilíř mají na starosti penzijní společnosti, v které se přeměnily dříve fungující penzijní fondy. Účast v druhém pilíři je zcela dobrovolná. Do tohoto pilíře si klienti posílají 3% z vyměřovacího základu mzdy a další 2% musí ještě z vyměřovacího základu naspořit navíc sami. Dohromady jde do druhého pilíře 5% z vyměřovacího základu mzdy. Pro srovnání, před rokem 2013 jsme odváděli na důchody 28% hrubé mzdy, od roku 2013 máme novou možnost odvádět pouze 25% a dalších 5% můžeme odvádět do penzijního fondu. Peníze dostává klient ve chvíli nástupu do důchodu. V případě úmrtí klienta se naspořená částka stává předmětem dědictví. Klient se může sám rozhodnout, zda vstoupí do druhého pilíře nebo ne. Občan, kterému dnešní systém vyhovuje a do druhého pilíře nevstoupí, musí počítat s tím, že s narůstajícím počtem důchodců, se penze z prvního pilíře budou v budoucnu 20 – 30 let snižovat. Vstup je omezen věkovou hranicí 35 let, ovšem do poloviny roku 2013 se budou moci rozhodnout i klienti starší 35 let. V rámci druhého pilíře bude na výběr mezi čtyřmi druhy důchodových fondů a to mezi fondem

dynamickým, vyváženým, konzervativním a fondem státních dluhopisů. Výběr bude vázán na věk a to tak, že pro starší klienty bude vhodný spíše konzervativní fond a naopak pro mladší fond dynamický. Reformou vzniknou penzijní společnosti, které budou spravovat finanční prostředky na individuálních penzijních účtech. Penzijní společnosti vzniknou buď tak, že se stávající penzijní fondy přetransformují a dojde k oddělení majetku účastníků od majetku akcionářů, budou muset požádat o rozšíření licence pro druhý důchodový pilíř. Nebo druhou možností vzniku bude založení nové penzijní společnosti a to tak, že pokud splní zájemce zákonné požadavky, které jsou stanoveny v zákoně č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, může vzniknout. Peněžní prostředky jsou v druhém pilíři odděleny od majetku penzijní společnosti neboli od majetku správce. Správce tak nemůže volně disponovat s majetkem svých klientů a veškeré operace s penězi, či cennými papíry provádí na základě pokynu depozitáře. Depozitářem je banka, která má v úschově veškeré finanční prostředky.

1. 7. 2. 3. III. pilíř důchodového systému

Jedná se o dobrovolné penzijní připojištění a klienti si ho platí ze svých osobních zdrojů s tím, že stát pomáhá příspěvkem a daňovým zvýhodněním. Pro stávající klienty se podmínky penzijního připojištění nemění. Třetím pilířem vzniká penzijní společnost a odděluje se majetek penzijní společnosti od majetku klientů, respektive fondů. Klient získává výnosy. Státní příspěvky se poskytují pouze od výše vkladu 300 Kč a penzijní společnost profituje z poplatků. Do spoření ve třetím pilíři bude umožněn vstup vždy, naopak přejít z nového systému do starého už nebude možné. V případě úmrtí klienta, se všechny jeho úspory dědí. Maximální státní příspěvek se navýší ze 150,- Kč na 230,- Kč měsíčně. V tomto pilíři budou jasně definovány poplatky, nebude vyplácena výsluhová penze a nebude garantováno nezáporné zhodnocení. Tento pilíř upravuje zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

Graf. č. 1: Znárodnění státního systému a penzijní společnosti

zdroj: Penzijní fond České spořitelny. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/penze?_nfpb=true&_pageLabel=penze_doc&docid=internet/cs/sc_7720.xml

1. 8. Druhy penzijních fondů

V České republice existuje k 1. čtvrtletí 2012 devět penzijních fondů, většina z nich nese jméno finanční instituce, nebo banky, která je vytvořila. Zde uvedu přehled těchto fondů a stručné informace o nich vyplývající z informací k 1. čtvrtletí roku 2012.²²Od 1. 1. 2013 se všechny fondy přetransformují v penzijní společnosti.

1. 8. 1. Penzijní fond České pojišťovny a.s.

Jedná se o největší penzijní fond v České republice. Jak už vyplývá z jeho názvu, založila ho Česká pojišťovna a.s., která je také jediným jeho akcionářem. Na trhu se pohybuje již od roku 1994. Nabízí čtyři možnosti penzí, starobní, po dosažení věku 60 let, pozůstalostní, invalidní a výsluhovou, na kterou vzniká nárok po 15 letech. Má téměř 1,2 milionu klientů a za rok 2011 uzavřel 135 000 nových smluv. Objem vkladů klientů činí 57, 6 miliard Kč.

²² Ipenze.cz [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: www.ipenze.cz/penzijn-fondy-prehled

1. 8. 2. Penzijní fond Komerční banky a.s.

Penzijní fond Komerční banky a.s. patří mezi nejsilnější na trhu v České republice a vytvořila ho Komerční banka a.s. v roce 1996. Poskytuje několik druhů penzí a to starobní, výsluhovou, invalidní, pozůstalostní nebo jednorázové vyrovnání. Tento fond má k 1. čtvrtletí roku 2012 515 tisíc klientů a objemy vkladů jsou 31,1 miliardy Kč.

1. 8. 3. Penzijní fond ČSOB

Československá obchodní banka založila hned dva penzijní fondy a to fond Stabilita a fond Progres. Penzijní fond Stabilita vznikl v roce 1994 a poskytuje starobní, invalidní, pozůstalostní a výsluhovou penzi. Počet klientů činí 716 tisíc a objem vkladů 39,2 miliard Kč.

1. 8. 4. Penzijní fond AXA

Penzijní fond AXA existuje na trhu od roku 1994, do roku 2007 ovšem vystupoval pod jiným jménem Winterhur. Poskytuje starobní, invalidní, pozůstalostní a výsluhovou penzi. Počet klientů činí 462 tisíc a objem vkladů je 32,9 miliard Kč.

1. 8. 5. Penzijní fond ING

Penzijní fond ING funguje na trhu od roku 1995. Založila ho finanční skupina ING poskytuje starobní, invalidní, pozůstalostní a výsluhovou penzi a počet klientů činí 402 tisíc a objem vkladů klientů je 5,1 miliard Kč. Patří mu 10% podíl na českém trhu.

1. 8. 6. Penzijní fond Allianz

Existuje na českém trhu od roku 1997. Vznikl sloučením fondů Živnobanky a Allianz-Hypo. V roce 2001 odkoupila skupina Allianz jako většinový vlastník od Živnobanky zbytek podílu. Jedná se o nejmenší penzijní fond v ČR. Poskytuje starobní, invalidní, pozůstalostní a výsluhovou penzi. Objem vkladů klientů činí 12,6 miliard Kč a počet klientů činí 306 tisíc.

1. 8. 7. Penzijní fond Aegon

Penzijní fond Aegon se objevil na trhu až v roce 2007 a jedná se o nejmladší penzijní fond. Poskytuje starobní, invalidní, výsluhovou a pozůstalostní penzi. Objem vkladů klientů činí 4,9 miliardy Kč a počet klientů je 102 tisíc.

1. 8. 8. Penzijní fond České spořitelny

Penzijní fond České spořitelny se pohybuje na českém trhu od roku 1995. Od roku 2001 je vlastníkem společnosti Česká spořitelna. Poskytuje obvyklé služby jako ostatní fondy. Počet klientů činí 957 tisíc a je tedy na druhém místě hned za penzijním fondem České pojišťovny a objem vkladů klientů činí 38,6 miliard Kč.

1. 8. 9. Penzijní fond Generali

Penzijní fond Generali vznikl v roce 1995 a do roku 2006 byl jediným akcionářem Generali Holding Vienna AG, po tomto roce se stala jediným akcionářem Generali Pojišťovna a.s. Počet klientů činí 64 tisíc a objem vkladů klientů 3,3 miliard Kč.

1. 9. Asociace penzijních fondů České republiky

Jedná se o dobrovolné zájmové sdružení právnických osob. Bylo založeno 25. června 1996 na ustavující členské schůzi. Má právní subjektivitu. Členové přistupují do asociace zcela dobrovolně a jsou možné dvě formy členství. První možnost je řádné členství a je pro fondy, které byly zřízeny podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Fondy přistupují na základě jednostranného dobrovolného přistoupení. Druhá možnost je přidružené členství, vzniká na základě žádosti o členství, a když to prezidium asociace penzijních fondů schválí, stává se členem. Přidružené členství je vhodné pro právnické osoby, které působí v oblastech penzijního připojištění. K 1. 8. 2012 obsahuje asociace devět řádných členů a pět členů přidružených. V asociaci existují odborné komise pro naplnění činnosti a to v oblasti legislativy, ekonomiky, informatiky, etiky, provozní správy fondů a další.

1. 9. 1. Činnost asociace penzijních fondů

Hlavní činností asociace je prosazovat, zastupovat a hájit zájmy svých členů. Hlavní myšlenkou je penzijní připojištění. Mezi další činnosti patří poradenství, informační centrum, vzdělávací a vědecká činnost. Dále připomínat legislativní návrhy a navrhovat jejich změny, reprezentovat zájmy svých členů v zahraničí, přibližovat podmínky penzijního připojištění v České republice podmínkám v Evropské unii, dodržovat etický kodex a odstraňovat rozpory mezi členy asociace a poskytovat součinnost odbornou, právní a věcnou při slučování, splývání a zániku fondů.

1. 9. 2. Etický kodex Asociace penzijních fondů České republiky

Etický kodex slouží k pomoci, prosazování a zdravému vývoji vztahů, které se týkají penzijního připojištění v České republice. Obsahuje etické normy chování a jednání, které mají v praxi používat penzijní fondy. Stanovují náročnější požadavky než zákon a tím ho doplňují. Cílem kodexu je, aby mezi penzijními fondy panovalo zdravé soutěžní a konkurenční prostředí a vše bylo v souladu s dobrými mravy. Za každé situace musí dodržet pravidla taková, kdy nebyla narušena důvěra klientů a nesmí používat nepravdivé, či zkreslené výroky. O ostatních fondech nesmí rozhlašovat a šířit informace, byť i pravdivé, které by mohly ostatním fondům přivodit újmu. Reklama musí být vedena pravdivě a v souladu se soutěžními pravidly. Na prvním místě je zájem a spokojenost klientů. Musí dodržovat dobrovolnost penzijního připojištění a nevyvíjet žádný tlak na své klienty. Též musí zachovávat právo na soukromí a ochranu osobních údajů. Etický kodex asociace penzijních fondů České republiky byl schválen valnou hromadou 19. března 2008.²³

²³ Asociace penzijních fondů ČR. [online]. [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz>

2. Financování penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů

V kapitole financování penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů uvedu druhy příspěvků a jejich financování, výši těchto příspěvků, jejich plátce a výhody. Budu se věnovat daňovému zvýhodnění, hospodaření penzijních fondů, investiční činnosti, ziskům, ztrátám a garanci vkladů. Dále vysvětlím pojmy depozitáře a pojištěné doby. V této kapitole také sestavím tabulky pro upřesnění.

2. 1. Příspěvky u penzijního připojištění

Příspěvky u penzijního připojištění můžeme rozdělit na dvě základní skupiny. Příspěvek účastníka a státní příspěvek. Z těchto příspěvků se financuje penzijní fond. Po 1. 1. 2013 i penzijní společnost a transformovaný fond.

2. 1. 1. Příspěvky účastníka

Příspěvky účastníků jsou základní složkou penzijního připojištění. Tyto příspěvky je důležité rozdělit podle toho, z jakých plateb se skládají. Příspěvek účastníka se může skládat až ze dvou složek, a to příspěvek placený samotným účastníkem a příspěvek placený třetí osobou. Třetí osobou bývá obvykle zaměstnavatel, ale může jím být například i rodič, nebo jiní příbuzní.

„Členění třetích osob má svůj význam, a proto nepřehlédněte, že v případě, kdy za Vás jako účastníka bude s Vaším souhlasem platit penzijnímu fondu celý příspěvek nebo jeho část třetí osoba (tedy i Váš zaměstnavatel a dokonce především ten), jste povinni tuto skutečnost předem písemně oznámit penzijnímu fondu.“²⁴

Tato skutečnost se musí oznamovat penzijnímu fondu z toho důvodu, aby jeden účastník neměl uzavřenou smlouvu o penzijním připojištění u více penzijních fondů. Důvodem je to, aby ze smlouvy, kterou by si platil účastník sám, nečerpal státní příspěvek a zároveň z druhé, kterou by účastníkovi platil zaměstnavatel, nečerpal daňovou úlevu.

²⁴ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1, 52 s.

Každý účastník si musí určit výši svého příspěvku ve smlouvě, nebo spíše při jejím podpisu. Příspěvky se platí zvlášť na starobní a výsluhovou penzi a to tak, že se ve smlouvě určí podíl v procentech na výsluhovou penzi z celkového příspěvku účastníka. Toto procento na výsluhovou penzi však nemůže přesáhnout 50% z celkového příspěvku. Dále je možnost sjednat si ve smlouvě invalidní a pozůstalostní penzi s tím, že na tyto penze se příspěvky neplatí. Za řádně a včas zaplacený příspěvek se považuje příspěvek, který je připsán na účet penzijního fondu do konce kalendářního měsíce, za který náleží. V případě, že platba nedojde do konce kalendářního měsíce, má se za to, že účastník splnil opožděně a nemá za tento měsíc nárok na státní příspěvek, zároveň se mu tento měsíc nezapočítává do lhůty potřebné pro vznik nároku na smlouvené penze.

2. 1. 1. 1. Výše příspěvku

Výši příspěvku si účastník stanoví ve smlouvě, dále si ve smlouvě stanoví i intervaly placení, které bývají nejčastěji po jednom kalendářním měsíci. Nutné je vždy platit příspěvek na starobní penzi a minimální výše příspěvku do 31. 12. 2012 je 100,- Kč. Těchto 100,- Kč je myšleno jako příspěvek účastníka a příspěvek třetí osoby, mimo příspěvek zaměstnavatele. Je-li ve smlouvě stanovena výsluhová penze, určí se její výše procentem. Jak již bylo řečeno, podíl příspěvku výsluhové penze nesmí být vyšší než podíl příspěvku starobní penze, může být maximálně stejná 50%. Naopak maximální výše příspěvku není omezena. Účastník může platit příspěvek penzijního připojištění pouze u jednoho penzijního fondu. Výši příspěvku má účastník právo změnit, tuto změnu lze provést pouze do budoucna a to tak, že se stanoví lhůta, která nesmí být delší než tři měsíce ode dne doručení oznámení o této změně.

2. 1. 1. 2. Plátcí příspěvku

Příspěvek na penzijní připojištění si platí účastník sám, nebo za pomoci třetí osoby. V případě pomoci třetí osoby musí být účastníkem udělen souhlas a penzijní fond může žádat státní příspěvek pouze na částku samotného účastníka a třetí osoby. Třetí osobou může být jak fyzická nebo právnická osoba. V případě právnické osoby musí být tato osoba označena ve smlouvě. Příspěvky od zaměstnavatele musí být

zasílány přímo na účet penzijního fondu a na tyto příspěvky se neposkytují státní příspěvky. Když je třetí osobou osoba fyzická, je opět povinností tuto skutečnost oznámit ve smlouvě. Jestliže je třetí osoba, osoba odlišná od zaměstnavatele (např. příbuzní) poskytuje se na tuto částku státní příspěvek. Je zcela na účastníkovi, který penzijní fond si vybere.

2. 1. 2. Státní příspěvek

Hlavní výhodou u penzijního připojištění je, že se ve prospěch účastníků poskytují státní příspěvky. Jak už z názvu vyplývá, poskytuje je stát ze státního rozpočtu. Státní příspěvek náleží účastníkovi, který si platí penzijní připojištění sám, nebo ho za něj platí třetí osoba odlišná od zaměstnavatele. Tato částka musí být zaplacená včas za kalendářní měsíc, za který náleží. Každý účastník má nárok pouze na jeden státní příspěvek a tudíž může platit příspěvek pouze u jednoho penzijního fondu. Při projednávání novely zákona v roce 2003 bylo navrženo zrušení státního příspěvku a to zcela bez kompenzace. Naštěstí byl tento návrh ve třetím čtení zamítnut a státní příspěvek tak zůstal zachován.

2. 1. 2. 1. Výše státního příspěvku

Podle výše příspěvku účastníka se logicky řídí i výše státního příspěvku. Do konce roku 2012 musí být příspěvek účastníka podle § 29 zákona 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem alespoň 100,- Kč, aby vznikl nárok na státní příspěvek. V případě 100,- Kč příspěvku účastníka činí státní příspěvek 50,- Kč a dále do částky 199,- od účastníka se připočítává 40% z částky nad 100,- Kč. V případě, že měsíční příspěvek účastníka činí 200 – 299,- Kč, činí státní příspěvek 90,- Kč a dále 30% z částky nad 200,-. Nejvyšší státní příspěvek činí 150,- měsíčně a náleží účastníkovi, který si platí penzijní připojištění alespoň za 500,- Kč měsíčně. Z těchto ukazatelů vyplývá, že čím vyšší je příspěvek účastníka, tím vyšší je příspěvek státu, ovšem nesmíme zapomínat nato, že nad částku 500,- Kč to tak neplatí, protože čím vyšší je příspěvek účastníka, tím je relativně nižší příspěvek státu a tak nejde o přímou úměru. Vláda České republiky může nařízením zvýšit státní příspěvek. Po roce 2013 se zvýší maximální státní příspěvek na 230,- Kč za kalendářní měsíc a to při příspěvku účastníka minimálně 1000,- Kč měsíčně.

Graf č. 2: Výše státního příspěvku do 30. 12. 2012

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 – 199	50 + 40% z částky nad 100 Kč
200 – 299	90 + 30% z částky nad 200 Kč
300 – 399	120 + 20% z částky nad 300 Kč
400 – 499	140 + 10% z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

zdroj: zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem § 29. In: *Sbírka zákonů*. 16. 2. 1994

Od 1. 1. 2013, jak jsem již uvedla, se mění výše poskytování státního příspěvku a to tak, že stát bude poskytovat státní příspěvek jen v případě, že účastník penzijního připojištění bude přispívat minimálně 300,- Kč za kalendářní měsíc. V případě 300,- Kč příspěvku za kalendářní měsíc bude činit státní příspěvek 90,- Kč. Maximální státní příspěvek bude činit 230,- Kč. Státní příspěvek se odvozuje podle výše příspěvku účastníka podle § 14 zákona č. 427/2011 o doplňkovém penzijním spoření a to tak, že činí 90,- Kč zvýšených o 20% z částky přesahující 300,- Kč. Pro upřesnění uvádím tabulku státních příspěvků od roku 2013.²⁵

Graf č. 3: Přehled státních příspěvků od 1. 1. 2013

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
300,-	90,-
400,-	110,-
500,-	130,-
600,-	150,-
700,-	170,-
800,-	190,-
900,-	210,-
1000,- a více	230,-

²⁵ zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření § 14. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

Graf č. 4: Porovnání příspěvků před rokem 2013 a po roce 2013

výše příspěvku účastníka (v Kč)	výše státního příspěvku* (v Kč)	
	v roce 2012	v roce 2013
100	50	0
200	90	0
300	120	90
400	140	110
500	150	130
600	150	150
700	150	170
800	150	190
900	150	210
1000+	150	230

zdroj: Demografie. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=839

Hlavním záměrem zvýšení minimální částky měsíčního příspěvku účastníka pro nárok státního příspěvku ze 100,- na 300,- Kč je, aby si lidé spořili na důchod větší částky. V současné době je průměrný měsíční příspěvek okolo 1,8% hrubé mzdy a podle prognóz je třeba, aby si lidé spořili alespoň 5% hrubé mzdy a zajistili si tím důstojné stáří.²⁶

2. 1. 2. 2. Žádost o státní příspěvek

Státní příspěvek připadá každému účastníkovi automaticky a je věcí penzijního fondu, aby o něj včas požádal. Účastník tedy nemá žádné starosti s jeho vyžádáním. Nutno uvést, že státní příspěvek náleží jen účastníkovi, za kterého tento příspěvek nebo jeho část neplatí zaměstnavatel. O státní příspěvek žádá příslušný penzijní fond, a to tak, že podává čtvrtletně žádost. Žádost podává za všechny své účastníky, kterým náleží státní příspěvek a žádá v kalendářním měsíci, který následuje po skončení kalendářního čtvrtletí, za který náleží. Žádost se posílá ministerstvu financí. Ministerstvo žádost zpracovává a v případě nalezení chyb vrací penzijnímu fondu k doplnění. Novou žádost může penzijní fond podat kdykoliv v dalším čtvrtletí spolu s novou žádostí o toto následující čtvrtletí. Ministerstvo financí má povinnost poskytnout penzijnímu fondu státní příspěvek do konce druhého měsíce následujícího po čtvrtletí, za které byla žádost podána. Penzijní fondy obvykle

²⁶ PenízeNAVÍC.cz. [online]. [cit. 2013-10-19]. Dostupné z: <http://www.penzizenavic.cz/clanky/statni-prispevky-a-danove-vyhody-penzijniho-pripojisti-po-duchodove-reforme>

podávají své žádosti předčasně, a proto je většinou čas ještě v termínu, ve kterém měla být žádost správně podána chybu odstranit, nebo žádost doplnit. Problém nastává v případě, že se oprava chyb nebo doplnění žádosti v termínu nestihne a ministerstvo financí platbu za dané čtvrtletí neposkytne, odloží jí a většinou jí poskytne až následující čtvrtletí. Penzijní fond, který očekával určitou částku, najednou nemůže s těmito penězi disponovat.²⁷

V případě, že ministerstvo financí poskytne penzijnímu fondu státní příspěvek, který mu právem nenáleží, musí tento neprávem získaný příspěvek vrátit do 30 dnů od doby zjištění, nebo do 8 dnů od pravomocného rozhodnutí ministerstva financí na vrácení této částky. Tato částka se promlčí v průběhu deseti let ode dne poskytnutí.

2. 1. 2. 3. Pojištěná doba

Pojištěnou dobou se rozumí doba, ve které účastník penzijního připojištění posílal na účet penzijního fondu u jeho depozitáře měsíční částku příspěvků. Podle toho kolik měsíčních příspěvků poslal, tolik měsíců má pojištěných. Aby vznikl nárok na penzi, je nutno splnit určitou pojištěnou dobu, která činí minimálně 36 kalendářních měsíců a maximálně 60 kalendářních měsíců. Podle stavu k 18. 6. 2012 je minimální pojištěná doba pro nárok na starobní penzi 60 kalendářních měsíců a maximální 120 kalendářních měsíců. U výsluhové penze musí být pojištěná doba minimálně 180 kalendářních měsíců a u invalidní minimálně 60 kalendářních měsíců. Když účastník pojištěnou dobu přeruší a přestane platit je rozhodující, zda částku doplatí nebo ne. V případě, že účastník penzijního připojištění doplatí měsíční příspěvky, doba odkladu se do doby pojištěné započítává, naopak, když je nedoplatí, tak se přerušení placení do doby pojištěné nezapočítává.²⁸

²⁷ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1. 92 s.

²⁸ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1. 50 s.

2. 2. Daňové úspory

Daňové úspory poskytuje stát při splnění určitých zákonem stanovených povinností. Tyto úspory můžeme rozřadit do dvou skupin, a to úspory zaměstnanců a obecně fyzických osob a daňové zvýhodnění zaměstnavatelů.

2. 2. 1. Daňové úspory zaměstnanců a obecně fyzických osob

Podle zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmu v platném znění, si může účastník penzijního připojištění odečíst ve zdaňovacím období částku přesahující 6000,- Kč. V praxi to znamená, že jsou daňové úlevy poskytnuté účastníkům, jejichž měsíční příspěvek činí 600,- Kč a více. Pokud činí měsíční příspěvek účastníka 600,- Kč, roční úspora na daních je poté 1200 Kč. Maximální odpočet daně činí 12000,- Kč ročně. Když tedy účastník penzijního připojištění platí měsíční příspěvek ve výši 1500,- Kč, roční úspora na daních činí 1200,- Kč. V případě, že penzijní připojištění se státním příspěvkem zanikne bez nároku na penzi, nebo jednorázové vyrovnání a zároveň bylo účastníkovi poskytnuto odbytné, zaniká i nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně. Tento nárok zaniká ve stejném období, ve kterém došlo k této skutečnosti.²⁹

Ze zákona vyplývá, že si účastník může ročně odečíst od základu daně z příjmu částku, která převyšuje 6000,- a maximální částka, kterou lze odečíst činí 12 000,- Kč. Je pouze na účastníkovi zda této možnosti využije či ne. Tento odpočet je zcela dobrovolný a ponechán na vůli účastníka. Nejvýhodnější je pro účastníka penzijního připojištění z důvodu daňové úlevy posílat měsíční příspěvek ve výši 1500,-, což činí ročně 18 000,-. Z této celkové částky 18 000,- Kč se na prvních 6 000,- Kč vztahuje státní příspěvek a na dalších 12 000,- Kč se vztahuje vrácení daňového přeplatku na konci ročního zúčtovacího období daně z příjmu. Daňový přeplatek neboli daňová úleva se odvozuje od celkového daňového základu a z penzijního připojištění činí maximálně 12000,- Kč. Proto si nesmíme plést pojmy “základ daně z příjmu” a “daň z příjmu”. Nejvýhodnější je, když měsíční příspěvek klienta činí 1500,- Kč. Uvedu příklad, měsíční příspěvek účastníka penzijního připojištění činí 1500,- Kč, z této částky odvozený měsíční státní příspěvek činí 150 Kč (ročně 1800 Kč) a roční úspora na daních činí 12000,- Kč. Pro upřesnění přidávám tabulku. Účastník může daňový

²⁹ zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu § 15. In: *Sbírka zákonů*. 20.11.1992.

odpočet uplatnit buď sám ve svém vlastním daňovém přiznání anebo prostřednictvím zaměstnavatele v ročním zúčtování záloh na dani. Účastník prokáže nárok na daňovou úlevu smlouvou o penzijním připojištění a potvrzením penzijního fondu o výši zaplacených příspěvků.

Graf. č. 5: Daňové úspory

Výše ročních plateb účastníka na penzijním připojištění	Od 1200 do 6000 Kč	Od 6000 do 18000 Kč	Více než 18000 Kč
a) státní příspěvek	a) státní příspěvek od 600 do 1800 Kč v závislosti na platbě účastníka	a) státní příspěvek od 600 – 1800 Kč	a) státní příspěvek 1800 Kč
b) Odpočet ze základu daně	b) 0	b) Odpočet ze základu daně ve výši až 12000 Kč, obojí v závislosti na výši platby účastníka	b) odpočet ze základu daně ve výši až 12 000 Kč v závislosti na výši platby účastníka

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	100	150	200	250	300	350	400	450	500	600	1000	1500
Měsíční státní příspěvek v Kč	50	70	90	105	120	130	140	145	150	150	150	150
Roční daňový odpočet ze základu daně z příjmu fyzických osob v Kč	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1200	6000	12000

zdroj: ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1 95s

Pro daňové úlevy zaměstnanců nebo obecně fyzických osob není důležité to, jestli platí účastník příspěvky penzijnímu fondu pravidelně, nebo jednorázově uhradí danou částku. Pro daňové úlevy je důležité to, že příspěvek platí sám účastník a ne jeho zaměstnavatel a to, že je částka uhrazena v příslušném zdaňovacím období. Sám účastník musí prokázat u finančního úřadu, že platí penzijní připojištění ročně vyšší než 6000,- Kč a žádat o odpočet daně. U všech penzijních fondů jsou daňové úlevy stejné a jsou stejné i pro obě pohlaví. Výše a nárok na úlevu se váže pouze na výši příspěvku účastníka v případě, že překročí hranici 6000,- Kč ročně. Když příspěvky účastníka činí měsíčně 500,- a méně, daňové úlevy se ho netýkají. Z celkové naspořené částky penzijního připojištění se zdaní pouze výnosy dosažené

hospodařením, a to sazbou daně z příjmu, která je odložena do doby výplaty penze. Příspěvek účastníka a státní příspěvek se nezdaňují a zůstávají v plné výši.³⁰

2. 2. 2. Daňové zvýhodnění příspěvků zaměstnavatele

Příspěvky zaměstnavatele, tedy případ, pokud na penzijní připojištění přispívá i účastníkům zaměstnavatel, jsou osvobozeny od platby daně z příjmů a platby na sociálním a zdravotním pojištění až do výše 24000,- Kč za rok. Příspěvky zaměstnavatele na vlastní penzijní připojištění jsou osvobozeny od platby daně z příjmů a platby na sociálním a zdravotním pojištění rovněž až do výše 24000,- Kč ročně, ovšem pod podmínkou, že toto bylo zaneseno v nějakém dokumentu, jako je směrnice, či smlouva. Toto daňové zvýhodnění je společné, jak pro penzijní připojištění, tak pro životní pojištění.³¹

2. 2. 3. Daňové úlevy po 1. 1. 2013

Po 1. lednu 2013 budou mít účastníci penzijního připojištění lépe řečeno zaměstnanci a obecné fyzické osoby daňové úlevy až 12000,- Kč. Změna bude ovšem v tom, že oproti bývalým 6000,- bude muset částka převyšovat 12000,- Kč. Tato změna bude mít negativní důsledky pro ty, kteří mají příspěvky 1000,- Kč za kalendářní měsíc a méně, protože ty už nebudou mít daňové úlevy. Naopak pozitivní přínos to bude mít pro osoby s příspěvky 1500,- Kč a max. 2000,- Kč měsíčně. Daňové úlevy pro zaměstnavatele, ať na jejich penzijní připojištění nebo na příspěvky jejich zaměstnanců, nebudou důchodovou reformou dotčeny.³²

³⁰ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1, 96 s.

³¹ PenízeNAVÍC.cz. [online]. [cit. 2013-10-19]. Dostupné z: <http://www.penzizenavic.cz/clanky/statni-prispevky-a-danove-vyhody-penzijniho-pripojisti-po-duchodove-reforme>

³² PenízeNAVÍC.cz. [online]. [cit. 2013-10-19]. Dostupné z: <http://www.penzizenavic.cz/clanky/statni-prispevky-a-danove-vyhody-penzijniho-pripojisti-po-duchodove-reforme>

2. 3. Hospodaření penzijních fondů a penzijních společností

Penzijní fondy mají za úkol hospodařit s majetkem s odbornou péčí a zabezpečit, aby byl chod fondu ziskový. Fond má za úkol informovat bez odkladu vždy Českou národní banku při zjištění, že nemůže a není schopný krýt nároky na dávky z penzijního připojištění. V případě takového zjištění je fond povinen neprodleně přijmout opatření k nápravě. Penzijní fond smí hospodařit a nakládat se svým majetkem pouze způsobem, který je v souladu se zájmy účastníků. Podle zákona 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením může Česká národní banka na svůj náklad, v případě pochybností o způsobilosti penzijního fondu zabezpečovat nároky na dávky z penzijního připojištění, ověřit tuto způsobilost. Ověření způsobilosti je provedeno znalcem. Penzijní fond může svěřit obhospodařování majetku třetí osobě a toto svěřením se řídí zvláštním právním předpisem o kolektivním investování.

Penzijní společnost má za úkol také postupovat v rámci své činnosti s odbornou péčí. Penzijní společnost v rámci své činnosti k zajištění řádného výkonu zavádí a udržuje podle § 49 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření řídicí a kontrolní systém, postupy pro zjišťování a řízení střetu zájmů, opatření k ochraně vnitřních informací a opatření k předcházení manipulace s trhem.³³

2. 3. 1. Investiční činnost penzijních fondů, penzijních společností a transformovaného fondu

Penzijní fondy jsou finanční instituce, které podnikají a uskutečňují své aktivity na finančním trhu. Peníze, které dostávají pravidelně od svých klientů (účastníků penzijního připojištění) používají k uskutečňování investičních činností. Vzhledem k tomu, že peníze, s kterými nakládají nevlastní, musí dodržovat přísná pravidla a chovat se především tak, aby nedocházelo ke ztrátě a zbytečně neriskovali. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením zmiňuje, a teď budu citovat:

³³ zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření § 49. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

§ 33 (1) *Peněžní prostředky shromážděné penzijním fondem musí být umístovány s odbornou péčí tak, aby byla zaručena bezpečnost, kvalita, likvidita a rentabilita skladby finančního umístění jako celku.*³⁴

Z tohoto § vyplývá, že rentabilita musí být kladná jako celek, z čehož vyplývá, že některé finanční operace mohou být i ztrátové, ale ve výsledku musí kladné převýšit ztrátové a zajistit tak plusový výsledek.

Penzijní fondy mohou shromážděné peněžní prostředky investovat především do státních dluhopisů, mezinárodních bankovních dluhopisů, podílových listů otevřených podílových fondů, cenných papírů, movitých věcí a nemovitostí. U státních dluhopisů je důležité, aby emitentem byl členský stát Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, nebo centrální banka tohoto státu, anebo do dluhopisů, za které převzal záruku členský stát jmenované organizace. U mezinárodních bankovních dluhopisů je důležité, aby byly vydány Evropskou investiční bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj, nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj, nebo jinou mezinárodní institucí, jíž je naše republika členem. U cenných papírů je důležité jejich přijetí k obchodování na evropském regulovaném trhu, nebo na regulovaném zahraničním trhu země Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, který je povolen příslušným úřadem členského státu. U movitých věcí je důležitá záruka bezpečného uložení peněžních prostředků, stejně jako u nemovitých, kde je navíc požadavek, aby šlo o nemovité věci sloužící k podnikání, nebo bydlení.

Dále mohou být peněžní prostředky uloženy na vkladních knížkách, vkladových účtech a na vkladech potvrzených vkladovým certifikátem, nebo vkladním listem u banky, která sídlí v České republice, nebo u zahraniční banky, která má u nás pobočku a dále u banky se sídlem na území členských států Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. U jedné banky nesmí být uloženo více než 10% majetku jednotlivého penzijního fondu nebo 20 000 000 Kč. Penzijní fond má podle zákona zakázáno nakupovat akcie jiného penzijního fondu a nesmí vydávat dluhopisy.³⁵

³⁴ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením § 33. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

³⁵ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1, 34-35 s.

U penzijní společnosti plní penzijní společnost penzijní připojištění z majetku v transformovaném fondu. V případě, že tento majetek nestačí, plní ze svého ostatního majetku. Majetek v transformovaném fondu může, a musí být použit pouze k plnění závazků souvisejících s penzijním připojištěním. Podle § 186 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření není majetek v transformovaném fondu součástí majetkové podstaty penzijní společnosti podle zákona upravujícího úpadek a způsoby jeho řešení.³⁶

*§ 187 (1) Penzijní společnost je povinna zajistit, že hodnota majetku v transformovaném fondu je vždy stejná nebo vyšší než hodnota závazků v transformovaném fondu.*³⁷

V případě, že by závazky převyšovaly majetek transformovaného fondu, penzijní společnost je povinna dorovnat tento rozdíl a to tak, že převede tento chybějící majetek nejpozději do 30 dnů po konci čtvrtletí, ve kterém byla tato ztráta zjištěna.

2. 3. 1. 1. Cenné papíry penzijního fondu

Penzijní fond má povinnost kupovat cenné papíry za co nejnižší cenu a prodávat je za co možná nejvyšší cenu. V obou případech je hlediskem vynaložení maximální odborné péče pro nákup i prodej. Hodnota cenných papírů nesmí od jednoho emitenta překročit 10% majetku fondu a celková jmenovitá hodnota cenných papírů od jednoho emitenta nesmí být více než 20% majetku fondu. V případě překročení limitů, musí penzijní fond okamžitě informovat Českou národní banku o tomto překročení.³⁸

2. 3. 1. 2. Movité a nemovité věci penzijního fondu

Jak už bylo řečeno, penzijní fond má možnost umisťovat své peněžní prostředky do věcí movitých i nemovitých. Oceňování těchto věcí se provádí vždy před jejich nákupem a pak dále v časových intervalech stanovených penzijním fondem. Časový interval musí být minimálně jednou ročně. Celková hodnota takto oceněných věcí nesmí přesahovat 10% majetku penzijního fondu.

³⁶ zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření § 186. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

³⁷ zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření § 187. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

³⁸ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením § 34. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

2. 3. 2. Zisk a ztráty penzijních fondů

Zisk penzijních fondů se rozděluje tak, že nejméně 5% připadá do rezervního fondu, nejvíce 10% se rozděluje podle rozhodnutí valné hromady a zbylých 85% zisku, se připisuje účastníkům v podobě zhodnocení. V případě ztráty penzijního fondu se použije ke krytí rezervní fond, nerozdělený zisk z minulých let a další tvořené fondy. Když nastane situace, že ani tyto zásoby nepokryjí ztrátu, použije se základní kapitál a to tak, že se jeho výše sníží. Výše základního kapitálu však nesmí klesnout pod 50 milionů Kč. Pro výběr správného penzijního fondu je důležité zkontrolovat, kolik činí základní kapitál, dále rezervní fond a ostatní fondy a také ztráty. Když je kapitál dostatečně vysoký ke krytí ztrát, tak je to ta správná volba, protože rizika jsou opravdu minimální. Za 1. pololetí roku 2012 klesl penzijním fondům meziročně zisk o 120 milionů, zhruba na 2,33 miliardy Kč.

Graf. č. 6: Ekonomické ukazatele aktiv za 2. čtvrtletí roku 2012

Název penzijního fondu	Počet aktivních účastníků	Prostředky evidované ve prospěch účastníků	Aktiva celkem	Celkový objem zahraničních investic	Poměr objemu vytvořeného zisku k průměrnému objemu vlastního jmění účastníků	Hospodářský výsledek za běžné účetní období ke konci čtvrtletí	Přijaté příspěvky a připsané výnosy po odečtení vyplacených prostředků za dané čtvrtletí
AEGON PF	102 296	4 908	5 403	0	0,0	-8	-30
Allianz PF	328 837	14 820	16 576	80	2,01	134	2 206
AXA PF	438 908	32 697	35 935	6 758	2,1	345	-226
ČSOB PF Stabilita	695 709	29 010	31 553	643	2,5	363	-188
Generali PF	65 718	3 429	3 625	345	1,4	24	107
ING PF	384 221	25 325	26 784	722	1,45	182	216
PF České pojišťovny	1 167 597	58 733	62 233	8 199	1,7	480	1 146
PF České spořitelny	946 295	40 369	42 457	4 408	1,7	340	2 193
PF Komerční banky	516 022	30 952	33 381	4 238	3,0	466	-170
CELKEM / TOTAL	4 645 603	240 243	257 947	25 393		2 326	5 254

zdroj: Asociace penzijních fondů ČR. [online]. [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz>

Graf č. 7: Přehled aktiv za 2. čtvrtletí 2012

Název penzijního fondu	Aktiva celkem	Dluhopisy celkem	Pokladniční poukázky	Akcie	Podílové listy	Nemovitosti pořízené za účelem zhodnocení prostředků PF	Peníze na účtech a termín. Vklady	Ostatní *)
AEGON PF	5 403	4 366	253	0	0	0	388	396
Allianz PF	16 576	15 138	0	0	80	0	986	3 7 2
AXA PF	35 935	28 635	0	594	1 804	1 845	2 153	904
ČSOB PF Stabilita	31 553	30 468	0	331	0	5	168	582
Generali PF	3 625	2 815	647	0	0	11	72	80
ING PF	26 784	23 590	698	0	0	0	2 088	407
PF České pojišťovny	62 233	57 656	994	31	412	0	2 295	845
PF České spořitelny	42 457	33 202	2 000	0	1 264	0	5 793	200
PF Komerční banky	33 381	28 367	0	0	0	0	4 749	265
CELKEM / TOTAL	257 947	224 237	4 592	956	3 560	1 861	18 691	4 050

zdroj: Asociace penzijních fondů ČR. [online]. [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz>

2. 3. 3. Garance vkladů

Garance vkladů znamená, že účastníci penzijního připojištění nikdy neprodělají a v nejhorším případě jim bude připsáno nulové zhodnocení, nikoliv však minusové. Penzijní fondy jsou zákonem omezeny v investování peněžních prostředků od svých klientů a ze zákona nemohou tyto peněžní prostředky prodělat. Garance vkladů je však garantována pouze u smluv uzavřených do 30. 11. 2012. U smluv uzavřených po tomto datu, už nebude garance vkladů a penzijní fondy budou moci více investovat a jejich činnost nebude tolik svázaná, z čehož vyplývá, že účastníci budou moci získat vyšší zisk, ale naopak bude i riziko ztráty.

3. Veřejnoprávní regulace penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů a státní dozor

V této kapitole nejprve vysvětlím základní pojmy, které se týkají veřejnoprávní regulace a státního dozoru, jako jsou regulace, dohled a rozdíl mezi nimi. Dále se budu věnovat institucím, které jsou důležité v tomto odvětví a to konkrétně České národní bance a Ministerstvu financí. Podrobně popíši veřejnoprávní regulaci a to nejprve obecně a pak konkrétně týkající se penzijních fondů. Součástí této kapitoly bude i informační povinnost penzijních fondů, dále dohled a sankce, které ukládá Česká národní banka, přestupky a správní delikty jak fyzických, tak právnických osob. V závěru se budu věnovat státnímu dozoru a informacím poskytovaným v rámci státního dozoru.

3. 1. Pojmy regulace a dohled

Pojmem regulace finančního trhu rozumíme systém, který řeší problémy a navrhuje pravidla fungování finančního trhu a jejich zavedení v praxi. Jedná se především o činnosti legislativní a výkladové. Orgán, který tyto pravidla připravuje, označujeme jako regulátora. V České republice je to především ministerstvo financí a Česká národní banka. Podle mých slov, je to někdo kdo udává pravidla a mantinely finančnímu trhu. Druhý pojem je dohled a ten již nic neudává ani netvoří, ale dohlíží a ověřuje to, zda účastníci finančního trhu dodržují takto stanovená pravidla, a v případě nedodržení je vynucuje. V České republice vykonává dohled nad finančním trhem především Česká národní banka. Česká národní banka může ukládat různá opatření k nápravě, jako například peněžité sankce, nebo odebrání oprávnění k činnosti. Dohled provádí na základě zkoumání a vyhodnocování různých informací a to jak pravidelných, nebo taky náhodných a rovněž vykonává dohled prostřednictvím inspekcí. Mezi hlavní úkoly dohledu patří prověření nového žadatele o licenci a s ním původ kapitálu, bezúhonnosti, reálnost podnikatelského plánu, schvalování depozitáře, kontrola všech transakcí s majetkem účastníků, která se provádí průběžně, schvalování změny v osobě majitele penzijního fondu, nebo sloučení fondů, kontrola hospodaření a ukládání nápravných opatření.

3. 1. 1. Česká národní banka

Česká národní banka je podle § 1 zákona č. 6/1993 Sb., České národní rady o České národní bance ústřední a hlavní bankou na území České republiky. Vykonává dohled nad finančním trhem. Jedná se o právnickou osobu, která má postavení veřejnoprávního subjektu a nezapisuje se do obchodního rejstříku. Sídlem ČNB je Praha.³⁹ V souvislosti s penzijními fondy vykonává orgán dohledu. Orgán dohledu dále vykonává nad depozitářem, zprostředkovatelem, zaměstnavateli, pokud ovlivňují své zaměstnance při výběru penzijního fondu a pojišťovnou. Mezi hlavní pravomoci patří udělování povolení k činnosti penzijního fondu, kontrola plnění povinností, a v případě neplnění vymáhání těchto povinností. ČNB postupuje v rámci své činnosti především podle zákona o České národní bance, o důchodovém spoření, o penzijním připojištění se státním příspěvkem, o dohledu nad kapitálovým trhem, o státní kontrole a podle správního řádu. Každá osoba má ze zákona povinnost poskytnout ČNB informace důležité pro výkon dohledu a každá osoba může být i předmětem kontroly na místě. ČNB přijímá a vyřizuje stížnosti.

3. 1. 2. Ministerstvo financí

Ministerstvo financí je ústředním orgánem státní správy pro finanční trh, pro státní závěrečný účet a rozpočet České republiky a také pro mnoho dalších odvětví v rámci financí. Okruh působnosti ministerstva financí udává zákon č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. U penzijních fondů je ústředním orgánem státní správy pro poskytování státního příspěvku na penzijní připojištění. Vykonává státní dozor nad činností penzijních fondů a depozitáře v souvislosti se státním příspěvkem, především s jeho poskytováním a vrácením.

3. 1. 3. Depozitář

Depozitářem se rozumí banka, u které má penzijní fond zřízen účet a na tento účet jsou posílány příspěvky účastníků a příspěvky státní. Úkolem depozitáře je zajištění úschovy majetku, evidence pohybu majetku a peněžních prostředků fondu

³⁹ zákon č. 6/1993 Sb., České národní rady o České národní bance § 1. In: *ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR*. 17.12.1992.

a peněžních prostředků na účtech pro přijímání příspěvků. Dalším úkolem depozitáře je kontrolovat, zda jsou jednotky fondu připisovány a odepisovány v souladu se zákonem a smlouvami účastníků a dále kontroluje přidělování příspěvků do fondů. U depozitáře si musí fond zřídit běžný účet, nebo podúčty k běžnému účtu pro umístění a ukládání svých prostředků, financování činnosti penzijního fondu, přijímání a vrácení příspěvků účastníků a poskytování a vrácení státních příspěvků. Výkon funkce depozitáře se řídí právním předpisem pro výkon této funkce pro investiční společnost a investiční fond a to zákonem č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování. Funci depozitáře mohou vykonávat banka se sídlem na území České republiky, nebo zahraniční banka, která má pobočku umístěnou na našem území a má povolenou činnost depozitáře. Blíže se budu věnovat depozitáři v jiné kapitole.

3. 2. Veřejnoprávní regulace

Veřejnoprávní regulace je v České republice vykonávána především pomocí právních předpisů, metodických a výkladových materiálů a konzultačních materiálů a návrhů. Mezi právní předpisy řadíme zákony, přímé normy EU a vyhlášky a také nařízení vlády. Mezi metodické a výkladové materiály řadíme například úřední sdělení. Existuje ovšem i regulace nadnárodní a do této sféry řadíme nejbližší Evropskou Unii. Evropská Unie reguluje svými předpisy, mezi které řadíme nařízení a směrnice. V oblasti penzijních fondů Evropská Unie přímo upravuje pravidla pro zaměstnanecké penzijní fondy. V České republice ovšem zaměstnanecké penzijní fondy nevznikají a mohou zde působit pouze fondy tohoto typu ze zahraničí. Penzijní fondy, které vznikají na základě našeho zákona, jsou mimo regulaci Evropské unie. Příkladná regulace, která se této oblasti týká a to nepřímo, je regulace v oblasti kolektivního investování. Na mezinárodní úrovni existuje řada světových organizací, které nacházejí určité společné minimální standarty, které pak národní orgány vkládají do svých pravidel. Mezi nejznámější organizace, které upravují soukromé penze, patří International Organization of Securities Commissions (IOSCO) nebo také International Organization of Pension Supervisors (IOPS)

3. 2. 1. Veřejnoprávní regulace penzijních fondů

Hlavním regulátorem penzijních fondů je zákon č. 42/1994., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Mezi další zákony patří zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu. Do vyhlášek, které regulují penzijní fondy, můžeme zařadit vyhlášku č. 302/2010 Sb., o předkládání výkazů a dalších informací penzijními fondy České národní bance pro účely dohledu, vyhlášku č. 195/2011 Sb., o činnosti depozitáře fondu kolektivního investování a ujednáních depozitářské smlouvy a úplné znění vyhlášky č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob, a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky.⁴⁰

Dalším důležitým zdrojem regulace ve finanční oblasti jsou metodické a výkladové materiály ČNB. Tyto materiály nejsou bezprostředně závazné, poskytují ovšem důležité informace. Poskytují například informace výkladových pravidel, jakými se řídí při výkladu právních předpisů ČNB. Hlavním účelem veřejnoprávní regulace penzijních fondů je to, aby byly zpřísněny podmínky pro investování a tím omezena rizika. Nejdůležitější je dosáhnout toho, aby byl celkový systém penzijních fondů bezpečný, a aby byla posílena dlouhodobost systému. V případě, že by musel penzijní fond skončit také to, aby byl schopný splnit všechny své závazky.⁴¹

3. 3. Informační povinnost penzijních fondů

Penzijní fond má informační povinnost vůči svým účastníkům a vůči České národní bance. Svě účastníky musí penzijní fond informovat každý rok o výši všech prostředků, které má ve prospěch nároků účastníků z penzijního připojištění. Tato informace musí obsahovat vždy i výši připsaného procenta zhodnocení. Tuto informaci musí penzijní fondy poskytnout do jednoho měsíce od konání valné hromady, na které se takto rozdělil zisk. Každý účastník má však právo požádat o tuto informaci penzijní fond a penzijní fond je povinen informaci poskytnout.

⁴⁰ Česká národní banka. [online]. [cit. 2013-10-19]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/penzijni_spolecnosti_a_fondy/pravni_predpisy.html

⁴¹ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, §26. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

Informační povinnost vůči účastníkům spočívá i v tom, že musí být dostupná zpráva o hospodaření a stanovách penzijního fondu všem účastníkům, a dále musí penzijní fond zveřejnit ve svém sídle a všech svých pobočkách seznam členů orgánů penzijního fondu a seznam jeho akcionářů.

3. 4. Dohled nad penzijními fondy

Dohled a státní dozor nad penzijními fondy vykonával od dob vzniku penzijních fondů a to od roku 1994 odbor Ministerstva financí, 1. 9. 2000 došlo ke změně a tento odbor se přejmenoval na Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění. Tento úřad vykonával činnosti legislativní, schvalovací a kontrolní. V roce 2006 nabyl účinnost zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem a v tomto zákoně v §44 odst. 1c přebírá dohled nad penzijními fondy místo Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění Česká národní banka. Podle tohoto zákona spočívá dohled ČNB v tom, že rozhoduje o žádostech a udělení licencí a kontroluje dodržování podmínek, které z těchto licencí a povolení vyplývají. Dále kontroluje dodržování zákonů, ke kterým je právním předpisem zmocněna, kontroluje dodržování vyhlášek a opatření, které vydala. V rámci dohledu ČNB získává informace potřebné k tomuto dohledu, ukládá sankce a opatření k nápravě a vykonává řízení o přestupcích a správních deliktech.⁴² Česká národní banka vykonává dohled nad činností penzijních fondů. ČNB dohlíží především na to, zda penzijní fond dodržuje zákon č. 42/1994 Sb. a ostatní související právní předpisy. Dále kontroluje, zda plní statut a penzijní plán fondu a dodržuje rozhodnutí vydané ČNB. Česká národní banka dohlíží stejně jako na činnost penzijních fondů na činnost depozitáře, který jí také podléhá. V rámci dohledu je ČNB oprávněna žádat a zjišťovat informace o fondu. Rozsah těchto informací smí žádat v rozmezí důležitém pro předmět kontroly. Informace, které s kontrolou nesouvisí, žádat nesmí. Za ČNB jednají její zaměstnanci, kteří se v rámci dohledu mohou účastnit například jednání orgánů penzijního fondu. Podle zákona, mohou zaměstnanci vstupovat též do prostorů penzijního fondu. Dohled

⁴² zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem § 44. In: *ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. 2.2.2006.*

ČNB můžeme dělit na dohled na dálku a dohled na místě. V rámci dohledu musí penzijní fond předkládat ČNB seznam akcionářů a informovat o změně akcionářů.

Česká národní banka vykonává dohled nad penzijními fondy a činností depozitáře. Státní dozor vykonává ministerstvo. Při výkonu dohledu ČNB dbá na dodržování zákona, zvláštních právních předpisů, statutu a penzijního plánu. Česká národní banka smí požadovat od penzijního fondu informace potřebné k výkonu dohledu.

3. 5. Sankce ČNB

Česká národní banka může v rámci svého dohledu ukládat různá omezení a přikazovat určitou činnost. V případě, že ČNB zjistí u některého penzijního fondu určité nedostatky, jako je porušení zákona, nebo neplnění určitých zákonem stanovených povinností může uložit, aby fond tyto nedostatky odstranil a následně po odstranění informoval ČNB o nápravě. Dále může uložit i výměnu členů orgánů. ČNB může na dobu maximálně šesti měsíců omezit dispozice s nakládáním majetku fondu a na tuto dobu je povinna ustanovit správce majetku. Na dva roky může snížit rozdělení zisku, které bylo rozhodnuto na základě rozhodnutí valné hromady. Česká národní banka může v krajním případě i odebrat povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu a to v případech, že penzijní fond uvedl vědomě nesprávné údaje v žádosti o toto povolení, nebo z důvodu, že penzijní fond závažně porušuje povinnosti, které jsou mu uloženy, nebo by jeho další činnost mohla v budoucnu ohrozit nároky účastníků a v jeho hospodaření jsou závažné nedostatky. Posledním důvodem pro odejmutí povolení je případ, kdy penzijní fond neuzavře do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí o změně depozitáře novou smlouvu o depozitáři. Subjektivní lhůta pro uložení sankce je jeden rok ode dne, kdy se ČNB dozvěděla o těchto nedostatecích a objektivní lhůta činí tři roky ode dne, kdy k těmto nedostatkům došlo.⁴³

⁴³ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 43. . In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

3. 6. Správní delikty u penzijních fondů a penzijních společností

Mezi správní delikty penzijních fondů a penzijních společností můžeme zařadit přestupky a to přestupky členů orgánů, zaměstnanců i fyzických osob, dalšími správními delikty, jsou delikty právnických osob a to penzijního fondu, penzijní společnosti a depozitáře.

3. 6. 1. Přestupky členů orgánů, zaměstnanců a fyzických osob

Člen orgánu penzijního fondu spáchá přestupek v případě, kdy koupí nebo prodá věc z majetku fondu, která přesahuje částku 5000,- Kč. Hodnota věci se určuje podle ceny, za kterou se v době uskutečnění prodeje či nákupu obvykle prodává. Jestliže nelze takto určit cenu, vychází se z nákladů, které byly vynaloženy účelně na obstarání stejné, nebo podobné věci. Dalším přestupkem u členu orgánu je porušení mlčenlivosti o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce a v případě, že poskytnou ČNB nebo ministerstvu nepravdivou informaci v souvislosti s výkonem dozoru a dohledu. Zaměstnanci se rovněž jako členové orgánu dopouštějí přestupku v souvislosti s mlčenlivostí a poskytováním nepravdivých údajů. Fyzická osoba, která provádí zprostředkovatelskou činnost, se může dopustit přestupku v souvislosti se vznikem, změnou či zánikem smlouvy o penzijním připojištění, nebo v souvislosti týkající se zprostředkování této smlouvy, v případě, kdy jedná v rozporu s povinností jednat čestně, spravedlivě, v nejlepším zájmu zájemce a s odbornou péčí, nebo zamlčí podstatné skutečnosti, které se týkají předmětu smlouvy. Dalším důvodem spáchání přestupku je, když se fyzická osoba, která je zaměstnavatelem snaží ovlivnit svého zaměstnance ve výběru penzijního fondu. V případě přestupku u osob v této kapitole hrozí pokuta ve výši až 1 000 000 Kč.⁴⁴ Pokuty se stávají majetkem státního rozpočtu. Přestupek, který byl spáchán fyzickou osobou, se promlčí ve lhůtě pěti let od doby spáchání přestupku a do jednoho roka, od doby, kdy se o něm správní orgán dozvěděl a nezahájil správní řízení. Mezi další přestupky můžeme zařadit přestupky stanovené v § 159 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

⁴⁴ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 43a. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

3. 6. 2. Správní delikty právnických osob

Mezi správní delikty právnických osob řadíme podle § 43b zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem správní delikty penzijního fondu a depozitáře a tyto osoby se deliktů dopustí v případě, že provozují penzijní připojištění bez povolení ke vzniku a činnosti. Mezi další právnické osoby řadíme právnickou osobu v pozici zprostředkovatele i zaměstnavatele. Pokuta u správního deliktu u právnických osob v případě, že provozuje penzijní připojištění bez povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu, nebo v případě, že použije pro výpočet hodnoty dluhopisu rating, který nevydala certifikovaná ratingová agentura, může činit až 20 000 000,- Kč. Pokuta v ostatních případech u penzijního fondu, depozitáře, právnické osoby jako zprostředkovatele a zaměstnavatele může činit až 5 000 000,- Kč. Pokuty se stávají majetkem státního rozpočtu. Výše pokuty se určuje podle závažnosti, způsobu spáchání a následku správního deliktu. Pokuta se strhává z částky zisku, která je rozdělována na základě rozhodnutí valné hromady, tedy z cca těch 85%. Právnická osoba, se může odpovědnosti za správní delikt zprostit, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré možné úsilí, aby následku zabránila. Odpovědnost právnické osoby se promlčuje ve lhůtě pěti let od doby spáchání deliktu a jeden rok od doby, kdy se o něm dozvěděl správní orgán a do jednoho roku nezačal řízení.⁴⁵

3. 6. 2. 1. Správní delikty penzijních fondů

Penzijní fond, se podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem dopouští deliktu v případech, kdy uzavře smlouvu s fyzickou osobou, která nemůže být účastníkem penzijního připojištění, dále se svým majetkem nakládá v rozporu se zájmy účastníků, vykonává jinou činnost, než mu zákon dovoluje, a sice činnost, která bezprostředně nesouvisí s penzijním připojištěním, nebo nevymění včas členy orgánů. Další přestupky jsou naplněny při porušení povinnosti informovat písemně účastníky o změně penzijního plánu, o seznamu členů organizace a seznamu akcionářů penzijního fondu. V souvislosti s dávkami se právnická osoba dopouští deliktu v případě, že účastníkovi penzijního připojištění nevyplatí dávky způsobem stanoveným v penzijním plánu a v dohodnutých lhůtách. V souvislosti se státním

⁴⁵ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 43b. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

příspěvkem je delikt spáchán v případě, kdy včas nepožádá o poskytnutí státního příspěvku, nebo když včas nevrátí přeplacené státní příspěvky. Správní delikt je také spáchán porušením informační povinnosti, nezveřejněním zprávy o hospodaření, porušením doby pro uložení dokladů, porušením mlčenlivosti a v případě, kdy jedná v rozporu s povinností jednat čestně, spravedlivě, v nejlepším zájmu zájemce a s odbornou péčí, nebo zamlčí podstatné skutečnosti, které se týkají předmětu smlouvy. V souvislosti s prostředky účastníka je spáchán správní delikt, když nejsou včas prostředky účastníka převedeny u jiného fondu, nebo umístí prostředky v rozporu s odbornou péčí, prostředky svěří osobě, která není oprávněna, poruší limity stanovené zákonem, nebo o překročení těchto limitů neinformuje ČNB. V souvislosti s akciemi se dopustí deliktů v případě, že použije akcie k zajištění závazků penzijního fondu a tyto akcie představují podílovou účast akcionářů, nebo nakoupí akcie jiného fondu, poruší povinnost předložit ČNB seznam akcionářů, poruší informační povinnost o změně v seznamu akcionářů. V souvislosti s dluhopisy, se penzijní fond dopustí správního deliktu v případě, že vydá dluhopisy anebo použije pro výpočet hodnoty dluhopisu rating, který nevydala certifikovaná ratingová agentura.⁴⁶

3. 6. 2. 2. Správní delikty penzijní společnosti

Penzijní společnost se dopustí správního deliktu v případě, že poruší povinnosti vyplývající z § 101 zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. Jedná se například o uzavření smlouvy o důchodovém spoření v rozporu se zákonem. Mezi další správní delikty patří to, že penzijní společnost nezabezpečí umístění prostředků účastníka, nebo nenabídne strategii spoření.

3. 6. 2. 3. Správní delikty depozitáře

Depozitář a stejně tak i penzijní fond spáchá správní delikt v případě, kdy včas neodstraní nedostatky, které byly zjištěny při dohledu, a neinformuje ČNB o plnění přijatých opatření.

⁴⁶ zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 43b. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

3. 6. 2. 4. Správní delikty právnické osoby jako zprostředkovatele a zaměstnavatele

Právnická osoba, která provádí zprostředkovatelskou činnost, se může dopustit přestupku v souvislosti se vznikem, změnou či zánikem smlouvy o penzijním připojištění, nebo v souvislosti týkající se zprostředkování této smlouvy v případě, kdy jedná v rozporu s povinností jednat čestně a spravedlivě, v nejlepším zájmu zájemce, s odbornou péčí, nebo zamlčí podstatné skutečnosti, které se týkají předmětu smlouvy. V pozici zaměstnavatele se dopouští deliktu v případě, kdy se snaží ovlivnit svého zaměstnance při výběru penzijního fondu. Tyto delikty, jak jsem výše zmínila, se týkají i fyzických osob v pozici zprostředkovatele a zaměstnavatele.

47

3. 6. 3. Projednání přestupků a správních deliktů

Přestupky projednává v prvním stupni Česká národní banka, nebo ministerstvo. V případě porušení mlčenlivosti, nebo v případě poskytnutí nepravdivé informace ČNB či ministerstvu, řeší tento přestupek ČNB či ministerstvo. U správních deliktů u právnických osob řeší ČNB či ministerstvo správní delikty v případě, že penzijní fond uzavře smlouvu s osobou, která nemůže být účastníkem, nebo v případě, že neodstraní včas nedostatky, které byly zjištěny, nebo včas neinformuje ČNB nebo ministerstvo o nápravě a plnění přijatých opatření. V těchto případech rozhoduje ten orgán (ČNB nebo ministerstvo), který zahájil správní řízení jako první. V případě, že by toto řízení zahájili oba orgány ve stejný den, má přednost ČNB. U ostatních případů rozhoduje Česká národní banka.⁴⁸

3. 7. Státní dozor

Státní dozor nad poskytováním státního příspěvku vykonává ministerstvo financí. Státní dozor se vztahuje na činnost penzijního fondu a činnost depozitáře v souvislosti se státním příspěvkem, a to jeho poskytováním i vracením. Úkolem

⁴⁷ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením § 43b. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

⁴⁸ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 43c. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

ministerstva financí v rámci dozoru je, aby byl penzijními fondy dodržován zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a penzijní plán. Ministerstvo podle zákona vytváří snahu na ochranu účastníků penzijního připojištění. Hlavním cílem dozoru je, aby byl státní příspěvek poskytován pouze jednou a to oprávněnému účastníku, z tohoto důvodu ministerstvo prověřuje seznamy účastníků všech penzijních fondů. Ministerstvo financí je povinno při výkonu státního dozoru zjistit a ověřit, jestli fyzická osoba, která se účastní penzijního připojištění, může být vůbec účastníkem penzijního připojištění a zda stále žije a nezaniklo smrtí účastníka. Tyto informace zjišťuje od Ministerstva vnitra na požádání a ministerstvo vnitra tyto informace prověřuje v informačním systému evidence obyvatel. Mezi informace patří jméno, příjmení, rodné číslo, u státních občanů ČR datum ukončení trvalého pobytu a u cizinců druh pobytu a datum úmrtí účastníka. Informace smí požadovat ministerstvo financí čtyřikrát ročně s výjimkou data úmrtí, to smí požadovat pouze dvakrát za kalendářní rok. Ministerstvo vnitra poskytuje tyto informace v elektronické podobě. Dále smí Ministerstvo financí získávat informace z informačního systému evidence obyvatel.⁴⁹

Vedení evidence pojištěnců se řídí zákonem č. 592/1992 sb., o pojistném na všeobecném zdravotním pojištění. Registr všech pojištěnců všeobecného zdravotního pojištění vede Ústřední pojišťovna Všeobecné zdravotní pojišťovny v České republice. Registr obsahuje rodné číslo, jméno, příjmení, adresu pobytu, datum vzniku a zániku pojištění u příslušné pojišťovny. U osob za které platí pojištění stát, se dále uvádí časové období, kdy pojištění platil stát. Dále se uvádí datum přihlášení a odhlášení do zdravotního pojištění v České republice.⁵⁰

Ministerstvo musí prověřit, zda účastník může být vůbec účastníkem penzijního připojištění a splňuje požadavky dané zákonem, dále musí zjistit, zda se účastní veřejného zdravotního pojištění v České republice. Informace o účastníkovi smí žádat ministerstvo čtyřikrát ročně z registru pojištěnců. Mezi žádané informace patří jméno, příjmení, číslo pojištěnce a datum ukončení účasti pojištěnce na veřejném zdravotním pojištění. Ministerstvo žádá uvedené informace na základě elektronické

⁴⁹ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 45a odst. 3,4,5. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

⁵⁰ zákon č. 592/1992 sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, §27. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 20.11.1992.

žádosti a poskytuje je Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky.

V případě, že ministerstvo zjistí, že prověřovaná osoba může být účastníkem penzijního připojištění, dále se soustřeďuje na to, zda má účastník nárok na dávku penzijního připojištění, na její výplatu a na převedení příspěvků v rámci přestupu mezi jednotlivými fondy. Mezi příspěvky řadíme státní příspěvek a podíl na výnosech hospodaření penzijního fondu. Tím, že se státní dozor týká nejenom penzijního fondu, ale i depozitáře, smí ministerstvo ukládat povinnosti k odstranění nedostatků, které byly v rámci dozoru zjištěny. Takto uložené povinnosti musí být splněny ve stanovené lhůtě a navíc musí být od penzijního fondu či depozitáře učiněna zpětná vazba v podobě informace adresované ministerstvu, která obsahuje plnění přijatých opatření. V rámci státního dozoru smí ministerstvo požadovat informace o činnosti fondu, které se týkají předmětu kontroly a zaměstnanci ministerstva smí vstupovat do prostor penzijního fondu. Členové orgánů a zaměstnanci penzijního fondu jsou povinni spolupracovat v rámci dozoru a předkládat požadované informace. Zaměstnanci ministerstva vykonávající dozor jsou vázáni povinností mlčenlivosti.⁵¹

3. 7. 1. Informace poskytované ministerstvu v rámci státního dozoru

Pro výkon státní správy, konkrétně při výkonu státního dozoru, jsou ministerstvu poskytovány informace ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel o státních občanech ČR a z informačního systému cizinců. Ministerstvo financí může informace získávat i způsobem, který umožňuje dálkový přístup. Může vznést požadavek na Ministerstvo vnitra, aby zjistilo, zda informace, které byly poskytnuty, jsou pravdivé. Ministerstvo financí může požádat o toto prověření i v rámci elektronického přenosu dat. Základní registr obyvatel poskytuje ministerstvu na úseku státního dozoru nad penzijními fondy, při poskytování státního příspěvku jméno, příjmení a datum úmrtí. Informační systém evidence obyvatel o státních občanech ČR poskytuje na úseku státního dozoru při poskytování státního příspěvku penzijního připojištění údaje, jako jsou jméno, příjmení, rodné číslo,

⁵¹ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, § 45a. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.

datum počátku a ukončení trvalého pobytu v ČR a datum úmrtí. Informační systém cizinců poskytuje ministerstvu na úseku státního dozoru nad penzijními fondy při poskytování státního příspěvku penzijního připojištění údaje, jako jsou jméno, příjmení, rodné číslo, druh pobytu, datum počátku a datum ukončení pobytu na území ČR a datum úmrtí. Z poskytnutých informací smí Ministerstvo použít pouze ty informace, které byly nezbytné k dosažení stanoveného účelu. V rámci státního dozoru a dohledu si Ministerstvo a Česká národní banka vzájemně vyměňují všechny informace a zjištěné údaje, které se vztahují k výkonu jejich působnosti, v tomto případě se na ně neváže povinnost mlčenlivosti.

3. 7. 2. Evidence ministerstva financí k 30. 6. 2012

K poslednímu červnu roku 2012 evidovalo Ministerstvo financí asi 4,71 milionů neukončených penzijních připojištění. Oproti roku předešlému se počet zvýšil o 3,1%. Tím, že penzijní připojištění stále roste, rostou s ním i státní příspěvky poskytované ze státního rozpočtu. K poslednímu červnu roku 2012 činila výše státních příspěvků vyplacených státem asi 2,857 miliard Kč. Pro upřesnění a k porovnání minulých let přidávám tabulku zpracovanou ministerstvem financí.

Graf. č. 8: Evidence penzijního připojištění

		2008	2009	2010	2011	1-2q 2012
Penzijní připojištění	Počet	4 207 236	4 394 522	4 527 774	4 565 741	4 707 425
	Přírůstek (%)	6,9	4,5	3,0	0,8	3,1
Nová penzijní připojištění	Počet	590 490	524 867	495 516	457 033	383 363
	Přírůstek (%)	0,7	-11,1	-5,6	-7,8	-16,1
Penzijní připojištění s vedenými příspěvky zaměstnavatele	Počet	1 222 639	1 261 525	1 284 736	1 271 934	1 304 463
	Přírůstek (%)	8,2	3,2	1,8	-1,0	2,6
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	Objem (mld. Kč)	5,088	5,347	5,510	5,602	2,857
	Přírůstek (%)	9,4	5,1	3,1	1,7	-49,0
Příspěvky účastníků	Objem (mld. Kč)	21,887	22,955	23,218	23,426	11,890
	Přírůstek (%)	8,3	4,9	1,1	0,9	-49,2
Průměrný měsíční státní příspěvek	Objem (Kč)	104,87	105,18	105,00	105,43	106,22
	Přírůstek (%)	1,0	0,3	-0,2	0,4	0,7
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	Objem (Kč)	450,53	443,91	439,55	441,65	440,94
	Přírůstek (%)	0,2	-1,5	-1,0	0,5	-0,2

zdroj: Ministerstvo financí ČR. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz>

3. 8. Dohled nad penzijními společnostmi

Nad penzijní společnostmi vykonává dohled Česká národní banka. ČNB kontroluje, zda jsou dodrženy povinnosti vyplývající ze zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, dále povinnosti vyplývající z depozitářské smlouvy a statutu důchodového fondu. V případě zjištění nedostatků může ČNB uložit penzijní společnosti opatření k nápravě a stanovit lhůtu, do kdy má být opatření provedeno. Mezi opatření nařízené penzijní společnosti můžeme zařadit nařízení mimořádného auditu, nařízení změny depozitáře, změny vedoucí osoby, změny auditora, zavést nucenou správu, nařít převod obhospodařování důchodových fondů na jinou penzijní společnost a v krajním případě i odejmout povolení. Po odstranění nedostatků má povinnost osoba, které bylo opatření adresováno informovat ČNB o nápravě těchto nedostatků. ČNB může současně s uložením opatření k nápravě též uložit předběžné opatření a to v případě, kdy hrozí nebezpečí z prodlení, nebo neodstranitelný zásah do práv někoho jiného.⁵²

Penzijní společnost má informační povinnost vůči ČNB. Musí informovat o každé změně skutečností, které se vážou k povolení činnosti penzijní společnosti nebo, skutečnosti, které mohou ovlivnit hodnotu penzijní jednotky, nebo zhoršit hospodářskou situaci penzijní společnosti, dále o porušení zákona nebo statutu důchodového fondu, překročení investičního limitu, o aktuální hodnotě důchodové jednotky, aktuální hodnotě vlastního kapitálu, o výsledku hospodaření a o skladbě majetku důchodového fondu.

⁵² zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 94. In: *Sbírka zákonů*. 6. 11. 2011.

4. Penzijní fondy, penzijní společnosti a transformované fondy v ČR „de lege lata a de lege ferenda“

Od 1. 1. 2013 začíná pro penzijní fondy platit úplně nová úprava. Co od nové úpravy očekávat, nebo co nám přinese do budoucna, přesně nevíme. O tom, co se stane, můžeme jen spekulovat. V této kapitole se zaměřím na hlavní změny, které nás čekají a na hlavní důvody penzijní reformy. Budu se věnovat schvalovacímu procesu legislativy, nově zavedeným „předdůchodům“. Dále se zaměřím na penzijní společnosti, nově vzniklé transformované, účastnické a důchodové fondy a jednotlivé důchodové fondy. Vysvětlím strategie spoření, pravidla investování a samozřejmě III. pilíř.

4. 1. Schvalovací proces legislativy

Dne 28. 12. 2011 vychází ve sbírce zákonů zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a zákon č. 428/2011 Sb., upravující zákony související. Dne 7. 11. 2012 Poslanecká sněmovna ČR přehlasovala veto prezidenta Václava Klause u technické novely, která zavádí reformní druhý důchodový pilíř a 12. 11. 2012 prezident podepsal novelu zákona o doplňkovém penzijním spoření, která zavádí tzv. předdůchody.

4. 1. 1. Předdůchody

Předdůchody, které přicházejí s novým rokem, sebou nesou určitá pozitiva i negativa. Hlavní pozitivum je to, že člověk může odejít do důchodu o pět let dříve a to bez jakékoliv sankce, což předtím nebylo možné. Dříve, když někdo odešel předčasně do důchodu, přišel o hodně peněz. Tato nová změna umožňuje to, že člověk může zůstat doma až do doby řádného důchodu a stát platí za předdůchodce zdravotní pojištění, ovšem po celou dobu předdůchodu tato osoba nedostane od státu nic a žije z peněz, které si naspořila ve třetím pilíři. O částku naspořenou ve třetím pilíři pak dostane méně v momentě, kdy nastoupí do normálního důchodu. Stát stanoví pevnou částku, kterou předdůchodce ze svých úspor musí měsíčně čerpat. Nelze, aby si toto předdůchodce zvolil sám. Jedná se o jednu třetinu průměrné mzdy, což je v současné době kolem 8000,- Kč. Z tohoto vyplývá, že musí mít našetřeno ve

třetím pilíři tolik, aby mu to do řádného důchodu vystačilo, tím pádem čím dřív, tím víc. Pro stát je tento systém o hodně výhodnější, protože ušetří za ty, kteří jsou nezaměstnaní a jsou věku blízkému do důchodu, neboť nemusí vyplácet podporu v nezaměstnanosti. V případě, že někdo má naspořeno méně než potřebuje, aby odešel do předdůchodu, i tak může odejít, ale stát mu nebude platit zdravotní pojištění a doba předdůchodu se nepromítne do výše starobního důchodu. Tento systém je od předčasného důchodu, který platil do konce roku 2013 výhodnější v tom, že člověk, který by využil maximální dobu předdůchodu, měl starobní penzi zhruba až o 4000,- Kč vyšší než člověk v předčasném důchodu, a to v závislosti na tom, kdy by do předčasného důchodu odešel. S tím, že ten kdo odešel do předčasného důchodu má penzi sníženou trvale, tím myslím i poté, co dosáhne důchodového věku. V souhrnu by se dalo říct, že předdůchody jsou oproti předčasným důchodům výhodné jak pro osoby, kterých se to týká, tak pro stát. Nevýhodou u předdůchodů je to, že je to nenávratný krok, člověk když začne čerpat, nemůže toto čerpání přerušit ani zastavit, avšak pracovat u čerpání předdůchodu není nikterak omezeno. Předdůchod lze čerpat z účastnických fondů ve třetím pilíři. Ten, kdo si uzavřel penzijní připojištění před rokem 2013, si může své úspory převést do tohoto fondu i těsně před čerpáním předdůchodu. V případě, že někdo penzijní připojištění vůbec nemá a chtěl by využít předdůchodu, protože má třeba naspořené peníze, podmínky jsou takové, že peníze, které má naspořené může převést do některého z fondů do třetího pilíře a čerpat předdůchod může za předpokladu, že bude platit minimálně 60 měsíců. Předdůchody můžou využít pouze účastníci doplňkového penzijního spoření. Problém nastává u těch účastníků, kteří smlouvu o penzijním připojištění uzavřeli před rokem 2013, protože ti se stanou automaticky účastníky transformovaného fondu a jak jsem již výše zmínila, předdůchody jsou možné pouze u účastnických fondů, východiskem v této situaci je jediná možnost a to přestoupit z transformovaného fondu do nových účastnických fondů doplňkového penzijního spoření a to je možné kdykoliv po 1. lednu 2013.⁵³

⁵³ Blesk.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/radce-penize/185698/predduchod-do-penze-od-roku-2013-muzete-jit-az-o-5-let-drive.html>

4. 2. Důvody důchodové reformy

Důchodová reforma je nutná z důvodu stárnutí populace a nízké míry porodnosti. V současné době vydělávají dvě osoby na jednoho důchodce, ale za čtyřicet let by vydělával jeden pracující na jednoho důchodce a to by bylo neudržitelné. Už v současné době je státní důchodový systém schodkový a to se z něj čerpá zhruba 94% všech příjmů. Důsledkem této situace je zvýšení počtu důchodců a hospodářská krize. Například v roce 2011 byl schodek ve výši cca 40 mld. Kč.

Graf. Č. 9: Penzijní systém ČR od 1. 1. 2013

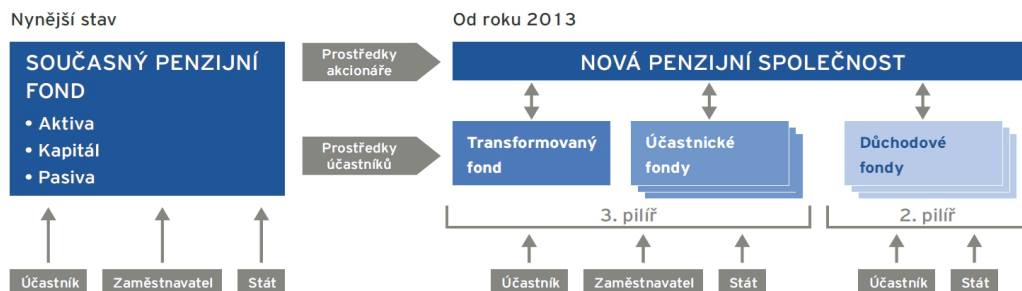
zdroj:

Prodej.finance.cz. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://prodej.finance.cz/duchodova-reforma/>

4. 3. Penzijní společnosti

Od 1. 1. 2013 začínají fungovat místo penzijních fondů penzijní společnosti. Penzijní společnosti se dělí na transformované fondy, účastnické fondy a důchodové fondy.

Graf. č. 10: Nová penzijní společnost

zdroj: AWD. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.awdcr.cz/awdcz/cz/awd_home/schema_privatni_financi/koncept_duchodoveho_zabezpeni/transformace_penzijnich_fondu.html

Penzijní společnosti upravuje zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření a z § 25 vyplývá, že důchodové spoření může provozovat pouze penzijní společnost na základě povolení podle zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a povolení k vytvoření důchodových fondů. O tomto povolení rozhoduje Česká národní banka.⁵⁴

4. 3. 1. Transformovaný fond

Do tohoto fondu se převádějí klienti bývalých penzijních fondů. Dochází k oddělení majetku účastníků od majetku penzijní společnosti. Zároveň se v tomto fondu zachovávají podmínky penzijních plánů a také důležitá garance minimálního nulového zhodnocení. V tomto fondu je nadále možnost sjednání výsluhové penze, a také možnost čerpání v šedesáti letech dle penzijního připojištění. Jediná změna se týká poskytování státních příspěvků a to od částky 300,- Kč. Z tohoto fondu je nadále možné přestoupit do fondu účastnického.

4. 3. 2. Účastnický fond

Tento fond slouží pro nové klienty od 1. 1. 2013. Nabízí různé investiční strategie a již není možná garance minimálního nulového zhodnocení. Jsou zavedeny nové podmínky poskytování státních příspěvků a na rozdíl od předešlého fondu není možný převod do transformovaného.

⁵⁴ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 25. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

4. 3. 3. Důchodový fond

Důchodové fondy zavádí II. pilíř a jedná se o individuální fondový systém. Existují čtyři druhy důchodových fondů, a to důchodový fond státních dluhopisů, konzervativní důchodový fond, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond.

4. 3. 3. 1. Důchodový fond státních dluhopisů

Tento fond s předpokládaným výnosem 2 – 3% investuje 90% majetku do státních dluhopisů, jejichž emitentem je Česká republika nebo Česká národní banka. Dále investuje do dalších dluhopisů a cenných papírů. Jedná se o fond, jehož cílem je zajistit stabilní zhodnocení a spolehlivý výnos. Majetek musí být plně zajištěn proti měnovému riziku a je vhodný pro účastníky, kteří jsou nezkušení a nemají přehled o tom, co se děje na kapitálových trzích. Je vhodný hlavně pro klienty, jejichž hlavním cílem je zvýšit zdroj příjmů v důchodovém věku a nemají před sebou dlouhou dobu spoření. Investiční strategie tohoto fondu je spojená s nízkým rizikem a s nižším výnosovým potencionálem.⁵⁵

4. 3. 3. 2. Konzervativní důchodový fond

Opět se jedná o fond, kde je cílem stabilní zhodnocení a spolehlivý výnos a investuje především do dluhopisů a nástrojů peněžního trhu. Předpokládaný výnos činí 3 – 4%. Majetek i zde musí být plně zajištěn proti měnovému riziku. Je vhodný pro účastníky, kteří nemají předchozí zkušenosti a kteří si chtějí zajistit další finance v důchodovém věku. Zde se jedná opět o fond, který je spojen s nízkým rizikem a nižším výnosovým potencionálem.⁵⁶

4. 3. 3. 3. Vyvážený důchodový fond

U tohoto fondu s předpokládaným výnosem 4 – 7% je cílem růst hodnoty důchodové jednotky. Investuje především do dluhopisů a akcií. Investice do akcií mohou být až 40%. Majetek fondu musí být zajištěn minimálně ze 75% hodnoty

⁵⁵ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 46. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

⁵⁶ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 47. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

majetku. Je vhodný pro účastníky, kteří již nějaké zkušenosti s investováním mají, jsou si vědomi rizik, které mohou nastat a jsou ochotni přijmout vyšší kolísavost cen a riziko možné ztráty. Musí spořit alespoň 15 let. Investiční strategie je zde spojená se středním rizikem a středním výnosovým potencionálem.⁵⁷

4. 3. 3. 4. Dynamický důchodový fond

Růst hodnoty důchodové jednotky je zde dominantní, fond investuje do akcií až 80%, dále do akciových podílových fondů a dluhopisů. Majetek fondu musí být zajištěn minimálně 50% hodnoty majetku. Je vhodný pro velice zkušené klienty, kteří mají před sebou alespoň 20 let spoření. Strategie je zde spojená s vyšším rizikem a vyšším výnosovým potencionálem. Předpokládaný výnos zde činí 5 - 7%.⁵⁸

4. 4. II. pilíř

Jedná se o produkt platný od 1. 1. 2013 a zavádí snížení odvodů do průběžného státního systému z 28% na 25%. V níže uvedených tabulkách znázorním přínos pro klienta, který vstoupí do II. pilíře.

Graf č. 11: Výhody II. pilíře

	bez II. pilíře	s II. pilířem
Hrubá mzda	30 000,- Kč	30 000,- Kč
Důchodové pojištění (28% a 25%)	8 400,- Kč	7 500,- Kč
3% z důchodového pojištění	0	900,- Kč
2% vlastní příspěvek	0	600,- Kč
Čistá mzda	22 740,- Kč	22 140,- Kč

V tomto grafu je vidět, že čistá mzda s II. pilířem je nižší o 2%.

⁵⁷ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 48. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

⁵⁸ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 49. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

Graf č. 12: Odvod na individuální účet u penzijní společnosti

	bez II. pilíře	s II. pilířem
3% z důchodového pojištění	0	900,- Kč
2% vlastní příspěvek	0	600,- Kč
Celkový měsíční odvod do II. pilíře	0	1500,- Kč
Příjem celkem	22 740,- Kč	23 640,- Kč

Vyvedené prostředky z I. pilíře jsou 900 Kč měsíčně a celkově se převádí měsíčně na individuální účet 1500,- Kč.

II. pilíř je určen pro fyzické osoby do 35 let, ostatní mohou vstoupit jen do 6 měsíců od 1. 1. 2013 nebo ode dne, kdy se stanou poplatníky na důchodovém pojištění. Účastníkem může být fyzická osoba starší 18 let, která uzavře smlouvu o důchodovém spoření nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhne věku 35 let. Účast na důchodovém spoření vzniká smlouvou, kterou uzavírá penzijní společnost s klientem, a tyto smlouvy se evidují v Centrálním registru smluv. Centrální registr ověřuje, zda účastník splňuje požadavky. Smlouva vzniká prvním dnem následujícího měsíce po doručení rozhodnutí o zaregistrování smlouvy u Centrálního registru smluv.

4. 5. Strategie spoření

Účastník si ve smlouvě zvolí strategii spoření, kterou lze kdykoliv změnit. Tato strategie znamená procentní rozložení prostředků mezi jednotlivé důchodové fondy, která se mění v závislosti na věku účastníka podle předem stanoveného plánu. Penzijní společnosti jsou povinné nabídnout svým klientům strategii životního cyklu, která je vhodná od 18 – 55 let a dále strategii spoření v závislosti na věku účastníka dle § 11 zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření tzv. Autopilota, která je vhodná pro období posledních 10 let trvání smlouvy.⁵⁹

⁵⁹ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 11. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

4. 5. 1. Pravidla investování ve II. pilíři

Pro většinu účastníků se vyplatí strategie dynamického fondu, protože se jedná o dlouhodobý a pravidelný produkt. Dynamický fond dlouhodobě dosahuje zhodnocení 4 % nad inflací, kdežto například fond státních dluhopisů vyrovná, či mírně překoná inflaci. Klient má možnost strategie měnit a to jednou ročně zdarma. V jiném případě max. za 500,- Kč. Dále klient může převést své prostředky k jiné společnosti a to jednou za pět let zdarma a jinak za poplatek maximálně 800,- Kč. Za správu má penzijní společnost nárok na poplatek a tento poplatek se odvíjí od průměrné roční hodnoty majetku fondu:

Graf. č. 13: Výše poplatku penzijní společnosti

Dluhopisového	max. 0,3%
Konzervativního	max. 0,4%
Vyváženého	max. 0,5%
Dynamického	max. 0,6%

4. 5. 2. Strategie životního cyklu

Podle věku účastníka se mění procentní rozložení prostředků do jednotlivých důchodových fondů. Tato strategie obsahuje několik věkových pásem, podle kterých se vždy počátkem nového roku, konkrétně v prvním čtvrtletí kalendářního roku, ve kterém účastník dosáhne požadovaného věku, přechází do nového pásma.

Graf č. 14: Věkové pásmo

Věkové pásmo	18-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55

4. 5. 3. Strategie „Autopilot“

Tato strategie se netýká prostředků, které jsou uloženy ve fondech státních dluhopisů, nebo pokud účastník písemně požádá o to, aby jeho prostředky nebyly umístěny podle strategie „autopilota“ konkrétně dle § 11 odst. 3 zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. V případě žádosti je penzijní společnost povinna vyhovět. V jiných případech je penzijní společnost povinna zabezpečit prostředky tak, aby deset let před dosažením důchodového věku byly prostředky účastníka umístěny v konzervativním nebo vyváženém fondu, a pět let před dosažením důchodového věku byly všechny prostředky v konzervativním. Penzijní společnost musí o převodech prostředků účastníka minimálně 60 dní předem informovat.

Graf č. 15: Autopilot

10 let	konzervativní nebo vyvážený důchodový fond
9 let	konzervativní nebo vyvážený, přičemž min 20% musí být v konzervativním
8 let	konzervativní nebo vyvážený, přičemž min 40% musí být v konzervativním
7 let	konzervativní nebo vyvážený, přičemž min 60% musí být v konzervativním
6 let	konzervativní nebo vyvážený, přičemž min 80% musí být v konzervativním
5 let	100% musí být v konzervativním důchodovém fondu

zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 11. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

4. 5. 4. Pro koho je druhý pilíř výhodný?

Dalo by se říct, že je druhý pilíř výhodný pro osoby, které mají stálý příjem. Jinak určitě ne. Ovšem ne pro všechny osoby, které stálý příjem mají, je druhý pilíř výhodný. Pro každého, jehož čistá mzda činí více než 20 700,- je druhý pilíř výhodný. Pro osoby od 29 let je výhodný, když jejich čistá mzda činí minimálně 12 400,-, od 37 let minimálně 15 800,-. Od 50 let minimálně 19 300,- a od 54 let minimálně výše zmíněných 22 700,-. V jiném případě, se druhý pilíř opravdu

nevyplatí. II. pilíř je zajímavý pro lidi s větším příjmem a pro mladší lidi. Na internetu existují speciální důchodové kalkulačky, kdy si každý může spočítat, zda se mu II. pilíř vyplatí, či nevyplatí. Další otázkou je, zda si lidé radši, než aby vstoupili do II. pilíře, nebudou uvedené 2% spořit sami doma, z důvodu rizika, že soukromý fond může kdykoliv zkrachovat a oni by o své naspořené peníze přišli, nebo zda tuto možnost nevyužijí z důvodu toho, že se budou bát toho, že návratnost peněz, které odvedly, nebude garantována. Důležité je zmínit to, že kdyby náhodou ztratil účastník druhého pilíře zaměstnání, nemusí platit příspěvky ze svého.

Graf. č. 16: Výše příjmů

Příjem				
Dnešní věk	10 000,-	20 000,-	30 000,-	40 000,-
20 let	+179,- Kč	+1256,- Kč	+2453,- Kč	+5154,- Kč
30 let	+169,- Kč	+392,- Kč	+1052,- Kč	+2620,- Kč
40 let	- 215,- Kč	+74,- Kč	+432,- Kč	+1320,- Kč
50 let	- 178,- Kč	+76,- Kč	+64,- Kč	+482,- Kč
60 let	-45,- Kč	-33,- Kč	-22,- Kč	+28,- Kč

4. 6. Investiční limity penzijní společnosti

Důchodový fond nesmí investovat do investičních cenných papírů vydaných penzijní společností, která jej obhospodařuje, nebo osobou patřící do stejného koncernu jako penzijní společnost.⁶⁰ Penzijní společnost může vůči jedné osobě investovat nejvýše 5% hodnoty majetku v důchodovém fondu do investičních cenných papírů a nástrojů peněžního trhu. Vůči jedné regulované bance mohou činit vklady nejvýše 10% hodnoty majetku. Do dluhopisů může investovat až 20% jestliže to má důchodový fond uveden ve svém statutu. Celkově nesmí součet všech hodnot vůči jedné osobě překročit v obchodech 35% hodnoty majetku v důchodovém fondu.

⁶¹ Penzijní společnost může investovat max. 10% hodnoty majetku důchodového

⁶⁰ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 50. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

⁶¹ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 53. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

fondu do cenných papírů vydávaných jedním standartním fondem, nebo zahraničním fondem a celkově 35% u těchto fondů.⁶² Dále důchodový fond může přijmout úvěr s maximální splatností do šesti měsíců, ovšem souhrn všech úvěrů a půjček nesmí překročit 5% majetku důchodového fondu. Zákonem je vyloženě zakázán úvěr za účelem nákupu investičních nástrojů.⁶³

4. 7. III. Pilíř od 1. 1. 2013

III. pilíř se skládá z transformovaných a účastnických fondů. Oba dva tyto fondy poskytují státní příspěvek, daňové úlevy, příspěvek zaměstnavatele, možnost čerpání jednorázově, nebo penze a také odbytné. Výhodou u transformovaného fondu je platnost původního penzijního připojištění, garance nezáporného zhodnocení, výsluhová penze a možnost převodu do účastnických fondů. Naopak mezi nevýhody patří to, že zde není možnost volby investiční strategie. Tato smlouva mohla být uzavřena pouze do 30. 11. 2012 a mohl ji uzavřít pouze účastník s pobytem v ČR nebo EU. O transformovaných fondech se dá říct, že se jedná o pokračovatele původních penzijních fondů. Naopak účastnické fondy nabízejí možnost volby investiční strategie, čerpání formou „předdůchodu“ a může do nich vstoupit i účastník mimo ČR a EU. Mezi nevýhody patří to, že zde není garance nezáporného zhodnocení, nelze sjednat výsluhovou penzi a nelze zpět převést do transformovaného fondu.

⁶² zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 54. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

⁶³ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 57. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

Graf. č. 17: Hlavní rozdíly mezi penzijním připojištěním a doplňkovým penzijním spořením

	Penzijní připojištění 2012	Doplňkové penzijní spoření 2013
státní příspěvky	ano max. 150,-	ano max. 230,-
daňové zvýhodnění	ano od 6000,-	ano od 12000,-
garance nezáporného zhodnocení	ano	ne
volba investiční strategie	ne	ano
výsluhová penze	ano	ne

Graf č. 18: Přehled daňového zvýhodnění a změn státních příspěvků mezi rokem 2012/2013:

Měsíční příspěvek účastníka v Kč 2012/2013	Měsíční státní příspěvek v Kč 2012/2013	Roční úspora na daních v Kč 2012/2013	Zhodnocení za rok v Kč 2012/2013
100/100	50/0	0	600/0
200/200	90/0	0	1080/0
300/300	120/90	0	1440/1080
400/400	140/110	0	1680/1320
500/500	150/130	0	1800/1560
600/600	150/150	180/0	1980/1800
700/700	150/170	360/0	2160/2040
800/800	150/190	540/0	2340/2280
900/900	150/210	720/0	2520/2520
1000/1000	150/230	900/0	2700/2760
1500/1500	150/230	1800/900	3600/3660
2000/2000	150/230	1800/1800	3600/4560

4. 8. Vyplácení peněz

Účastníkům vzniká nárok buď na doživotní starobní důchod, nebo doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu tří let anebo starobní důchod na dvacet let. V případě úmrtí účastníka rozdělujeme tuto událost na dvě fáze, a sice úmrtí ve spořicí době a úmrtí během výplaty důchodu. Doživotní starobní důchod náleží pouze účastníkovi. Doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu tří let náleží po smrti účastníka po dobu tří let osobě určené v pojistné smlouvě o pojištění důchodu jako jediné osobě. Tato osoba lze měnit a to písemným oznámením pojišťovně a tato změna je účinná od doručení. V posledním případě starobního důchodu na dvacet let, je v případě smrti účastníka před uplynutím dvaceti let zbylý důchod předmětem dědictví, a to ale pouze částka 2%, kterou odváděl účastník sám.

4. 9. Úmrtí ve spořicí době

Prostředky naspořené do dne úmrtí se stávají předmětem dědictví. V případě, že je dědic mladší 18 let, prostředky jsou převedeny k výplatě jednorázového pojistného na pojištění sirotčího důchodu a doba výplaty sirotčího důchodu činí pět let. U nezletilého je povinen zákonný zástupce, nebo ustanovený opatrovník uzavřít pojistnou smlouvu o pojištění sirotčího důchodu do jednoho dne od právní moci rozhodnutí soudu o dědictví. V případě, že je dědicem zletilá osoba, tak jsou dvě možnosti, podle toho, jestli je dědic účastníkem II. pilíře, nebo ne. V případě, že účastníkem je, prostředky, které jsou předmětem dědictví, se převedou na účet dědice u penzijní společnosti a ve druhém případě, kdy účastníkem není, penzijní společnost vyplatí prostředky dědici. V obou případech činí lhůta jak na převod, tak na výplatu jeden měsíc od doručení žádosti dědice. Tato žádost, musí mít písemnou formu. U dědice, který není účastníkem II. pilíře je možnost, aby si důchodové spoření dodatečně založil a v tomto případě by na jeho účet byl převeden zůstatek zůstavitele. V případě, že této možnosti nevyužije, jeho dědický nárok činí pouze 2%

z hrubé mzdy, které zůstavitel odváděl. Tuto částku získá jednorázově a zbylé 3% odvodů, o které byl snížen průběžný státní systém, nedostane.⁶⁴

⁶⁴ zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření § 16. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.

Závěr

Cílem mé práce bylo uvést a popsat veškeré informace ohledně penzijních fondů, transformovaných fondů a penzijních společností. V mé práci jsem vycházela k právnímu stavu 1. 2. 2013.

V kapitole Penzijní fondy, penzijní společnosti a transformované fondy v ČR jsem se věnovala charakteristice penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů, vývoji a historii. Dále jsem popsala penzijní plány a penzijní připojištění. V další části mé práce jsem psala o penzijní reformě, penzijním systému po 1. lednu 2013 a popisovala jsem tři pilíře. Dále jsem se věnovala jednotlivým penzijním fondům, jejich asociaci a činnosti asociace.

V další kapitole Financování penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů jsem uvedla jednotlivé příspěvky a jejich výši, pojištěnou dobu a daňové úspory. V další části jsem popisovala investiční činnost a garanci vkladů.

V kapitole Veřejnoprávní regulace penzijních fondů, penzijních společností a transformovaných fondů jsem se věnovala jednotlivým pojmům regulace a dohledu. Uvedla jsem a popsala jednotlivé instituce důležité pro tuto oblast. Dále jsem se zmínila o informační povinnosti penzijních fondů, o dohledu nad nimi a o sankcích České národní banky. V další části jsem uvedla jednotlivé správní delikty a přestupky, které se vážou k této oblasti a jejich projednání. V této kapitole jsem se věnovala ještě státnímu dozoru a dohledu nad penzijními společnostmi.

V poslední kapitole Penzijní fondy, penzijní společnosti a transformované fondy v ČR „*de lege lata a de lege ferenda*“ jsem vymezila schvalovací proces legislativy. Dále jsem se věnovala předdůchodům a důvodům důchodové reformy. Popsala jsem jednotlivé pojmy, a to penzijní společnost, transformovaný fond, účastnický fond a důchodový. U důchodového fondu jsem uvedla jednotlivé druhy. Věnovala jsem se druhému pilíři a jeho výhodám i nevýhodám, dále jednotlivým strategiím, vyplácením peněz i tomu, co se stane v případě úmrtí ve spořicí době.

V souvislosti s psaním mé diplomové práce jsem se setkala s některými prodejci, kteří nabízejí penzijní připojištění, abych se dozvěděla co nejvíce informací. Z mého pohledu musím říct, že většina z nich neuvádí pravdivé informace. Přes veškerá školení, která absolvují, nechápou smysl nového penzijního připojištění a uvádějí

informace zkreslené. V průběhu psaní diplomové práce jsem si udělala svůj názor a sama jsem si do 30. 11. 2012 uzavřela smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem, abych měla garantováno nulové zhodnocení. Podlé mého názoru bylo penzijní připojištění, které šlo uzavírat do 30. 11. 2012 výhodnější, než to, které můžeme uzavřít nyní, a to právě kvůli této garanci.

Cizojazyčné resumé

The main goal of my Thesis is to describe and specify various information about the pension funds, transformed funds and pension companies. All of the information presented in my Thesis are actual due the date of February 2nd 2013.

In the beginning “Pension funds, pension companies and transform funds in Czech Republic” chapter, I described and characterized all the above stated topics. I also presented their development through time, including their history, pension planning and extra pension insurance.

The following chapter offers the insight into well discussed topics such as pension reform and the reality of pension system with its three main existence pillars after January 1st 2013. I also focused on several individual pension funds and their associations.

“Financing of pension funds, companies and transformed funds”- In this particular chapter I am offering the overview of contributions into pension system, their insurance length and possible tax savings. In the following part I am reviewing the investment activities and deposit guaranties regarding the pension funds.

Next chapter of my Thesis is called “Public regulation of pension funds, companies and transformed funds.” I made very clear what the individual terms, such as regulation and surveillance, mean and you can also get to know all of the institutions responsible for these acts of regulation and surveillance.

Information obligation of pension funds is also controlled and regulated by The Bank of Czech republic – In my Thesis I present how the control is being done and also the possible sanctions. Speaking in terms of sanctions, I have a chapter that focuses mainly on the particular administrative offenses and transgressions. I also mentioned the State supervision over the pension funds offering companies.

In the last chapter of my Thesis “Pension funds, companies and transformed funds – De lege lata a de lege ferenda”, I am focusing on the legislative approval process. The pre-retirements and the proper reasons for the retirement reform are also well described. Also I explained individual terms, such as Pension Company, transformed fund, participating fund and retirement fund and its types.

Lastly, I got ran into detail over the well discussed second pillar of the retirement reform – I specified all of the pros and cons, individual approach strategies, money payments and lastly, I also described what is being done, when person with a existing pension fund, dies.

Seznam použité literatury

1. Monografie

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 3. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, xxvii, 721 s. ISBN 80-717-9667-0.
- JÍLEK, Josef. *Akciové trhy a investování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 656 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2963-3.
- PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011, 128 s. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-3616-7.
- ŠPIČKA, Jiří a DĚDIČ. *Investiční společnosti, investiční fondy: kolektivní investování a jeho právní úprava*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1993, 133 s. ISBN 80-856-0333-0.
- ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004, 196 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 80-247-0772-1.
- *K ohodnocování finanční stability pojišťoven a penzijních fondů v České republice: Sborník textů*. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0645-9.

2. Zákony

- zákon č. 6/1993 Sb., České národní rady o České národní bance. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 17.12.1992.
- zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmu. In: *Sbírka zákonů*. 20.11.1992.
- zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 24.5.2006.
- zákon č. 592/1992 Sb., České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 20.11.1992.
- zákon č. 2/1969 Sb., České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 8.1.1969.
- zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 13.1.1998.
- zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011
- zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. In: *Sbírka zákonů*. 6.11.2011.
- zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 1.4.2004
- zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů*. 16.2.1994.
- zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 2.2.2006.

3. Vyhlášky

- vyhláška č. 195/2011 Sb., Ministerstva vnitra o činnosti depozitáře fondu kolektivního investování a ujednáních depozitářské smlouvy standardního fondu. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 27.6.2011.
- vyhláška č. 302/2010 Sb., o předkládání výkazů a dalších informací penzijními fondy. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 13.10.2010.
- vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. 21.7.2009.

4. Internetové zdroje

- Asociace penzijních fondů ČR. [online]. [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz>
- AXA více než standard. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.axapenize.cz>
- AXA více než standard. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.axapenize.cz>
- AWD. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.awdcr.cz>
- Bezva důchod.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.bezvaduchod.cz>
- Blesk.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz>
- Česká národní banka. [online]. [cit. 2013-10-19]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>
- Česká pojišťovna. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskapojistovna.cz>
- ČSOB. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.csob.cz>
- Demografie. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.demografie.info>
- Finance.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.finance.cz>
- ING PENZIJNI SPOLEČNOST. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.ingpenzijnispolcnost.cz>
- Ipenze.cz [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.ipenze.cz>
- Investia.cz. [online]. [cit. 2012-10-11]. Dostupné z: <http://www.investia.cz>
- IUS WIKI. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu>
- KB Penzijní společnost. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.kbps.cz>
- Měšec.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz>
- Ministerstvo financí ČR. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz>
- Našepeníze.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://kalkulacka-penzijni-pripojisteni.nasepenize.cz>
- OK-penzijni-pripojisteni.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.ok-penzijni-pripojisteni.cz>
- Peníze.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.penize.cz>
- PenizeNAVÍC.cz. [online]. [cit. 2013-10-19]. Dostupné z: <http://www.penzenavic.cz>

- PENZE S GARANCÍ. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.penzesgaranci.cz>
- Penzijní fond České spořitelny. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.csas.cz>
- Penzijní připojištění. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z:
<http://www.penzijnipripojisteni.cz>
- Penzijní připojištění info.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.penzijni-pripojisteni-info.cz>
- Podnikatel.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz>
- Pražský hrad. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.hrad.cz>
- Prodej.finance.cz. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://prodej.finance.cz>
- Raiffeisenbank. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.rb.cz>
- SFINANCE.cz. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.sfinance.cz>
- UniCredit Bank. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.unicreditbank.cz>